National Library 56 253
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont. K1A ON4

National Library
Bibliothèque Nationale
JUIN JUNE 15 1981
NEWSPAPER SECTION
SECTION DES JOURNAUX

B103/c/415

6.-15. JUUNINI KÕIK VALIMA!

Second class mail registration number — 1889.

VABA EESTLANE

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

Nr. 43 (2775) XXX aastakäik | Teisipäeval, 9. juunil 1981 — Tuesday, June 9, 1981 | Üksiknumbri hind 50 senti

Jüri Kuke küsimus Kanada keemikute konverentsil

Prof. Olev Trässi ettepanekul võeti vastu resolutsioon protesti avaldamiseks N. Liidu võimudele

Halifaxis möödunud nädalal toimunud Kanada keemikute organisatsiooni Chemical Institute of Canada (CIC) konverentsil tõstis prof. Olev Träss üles dr. Jüri Kuke traagilise saatuse ja esitas resolutsiooni, milles soovitatakse organisatsiooni juhatusel vastavate vajalike sammude astumist, et protesteerida N. Liidus toimuvate inimõiguste rikkumiste ja inimõiguste nõudjate tagakiusamise vastu, mis on täielikult vastuolus Helsingis sõlmitud kokkulepetega. Koosolek, millest võtsid osa 180—200 CIC liiget võttis resolutsiooni vastu ainult ühe hääle vastuseismisel ja mõne üksiku hääle erapooletuks jäämisel.

Prof. O. Träss mainib, et ta tegi resolutsiooni esitamiseks juba konverentsi avamisest alates ettevalmistusi ja esitas oma resolutsiooni koosolekul ülestõstetud küsimuste päevakorrapunkti all.

Ta selgitas paljudele konverentsi delegaatidele Jüri Kuke saatust ning jagas Ühendriikide ajalehes „Christian Science Monitoris" ilmunud Jüri Kuke saatust kirjeldava artikli äratõmbeid delegaatidele.

Konverents oli seega resolutsiooni esitamisel juba küsimusest teadlik ning Jüri Kuke vabadusvõitlus ja surm vene orjalaagris ei vajanud enam lähemat selgitust. Prof. Träss pidas siiski vajalikuks anda koosolekule Jüri Kuke elu ja surma kohta 5—6-minutilise sõnalise selgituse.

Tema sõnavõtule ja resolutsiooni esitamisele järgnesid kümmekond sõnavõttu, mis kõik peale ühe pooldasid soojalt resolutsiooni vastuvõtmist. Resolutsiooni pooldas ka Kanada Riikliku Uurimiskeskuse (National Research Council) juhataja dr. Gingras,

kes ütles, et keskus on katkestanud peale Afganistani okupeerimist kõik lähemad sidemed N. Liidu vastavate asutustega.

Prof. Träss mainis ettepanekule lõpukokkuvõtet tehes, et Jüri Kuke küsimuse on üles tõstnud ka rahvusvaheline organisatsioon Amnesty International ning ta pani koosolejatele südamele, et nad kõik ka individuaalselt seda küsimust võimalikult laiemas ulatuses käsitaksid ja selgitaksid.

Möödunud kolmapäeval oli CIC nõukogu koosolek, kus anti resolutsioonile oma täielik toetus ja otsustati selle praktiliseks rakendamiseks samme astuda. Kõne alla tulevad protest N. Liidu Teaduste Akadeemiale, protest N. Liidu presidendile Leonid Brezhnevile ja protest N. Liidu valitsusele Kanada välisministeeriumi kaudu.

Eesti Kultuuripärandi Klubi loodi jaanuaris 1981 Eesti Kunstide Keskuse poolt pärast aastast ettevalmistustööd. Projekti kujundasid Heli Peterson (EKK projektid), Ille Mai Gerdel (EKK Kultuuripärandi osakonna juhataja) ja EKK president Stella Kerson. Hiljuti toimus Eesti Kultuuripärandi kümne direktori koosolek New Horizoni programmi abil ostetud audio-visuaalse varustuse demonstratsiooniks. Istuvad vasakult E. Aavik, L. Paap (video), Ellen Irs, (sekretär), Mari Veskoja (rahvarõivad), Hella Vallner (sidemepidamine Pensionäride Klubiga), klubi asutaja Stella Kerson, Ants Soots (laekur), Emil Eerme (fotograafia); ees vasakult Canadian Fidelity Sound demonstraator ja Helmi Hansen (abipresident). Pildilt puudub Kultuuripärandi Klubi president S. Veidenbaum.

Ülestõusude oht sunnib ettevaatlikkusele

Prof. Rein Taagepera artikkel olukorrast Eestis „Los Angeles Times'is"

LOS ANGELES — Prof. Rein Taagepera kirjutab 20. mail Ühendriikide läänerannniku suures ajalehes „Los Angeles Times'is" pikema artikli pealkirja all „Ülestõusude oht sunnib Moskva ettevaatlikkusele", milles ta analüüsib praegust olukorda Balti riikides ja käsitab pikemalt viimasel ajal Eestis toimunud sündmusi ja rezhiimivastaseid aktsioone.

Prof. Taagepera mainib, et N. Liit on Poola sündmuste arengu suhtes praegu väga ettevaatlik ning ei julge oma sõjajõududega Poolat okupeerida. Üheks kaaluvaks ettevaatlikkuse põhjuseks on poola rahva tahe okupatsioonijõududele vastupanu osutamiseks,

kuid teise tegurina tuleb Moskval arvestada ka sellega, mida teeb Poolale kallaletungi puhul see osa N. Liidu rahvastikust, kes ei olé vene päritoluga.

Kui Kreml sellega arvestab, et sissetung Poolasse võib põhjustada ülestõuse N. Liidus, siis on see küllalt kaaluv põhjus, et sundida venelasi ettevaatlikule strateegiale.

Autor mainib, et tema sünnikohas Eestis on viimasel ajal toimunud terve rida sündmusi, aktsioone ja demonstratsioone, mis lasevad oletada, et sellised rahvuslikud ülestõusud on võimalikud.

Prof. Taagepera mainib ja kirjeldab nendest aktsioonidest suuri õpilaste demonstratsioone, tuhandete tööliste osavõtul toimunud õnnestunud streiki ja 40 eesti intellektuaali poolt „Pravdale" saadetud kirja,

milles nõuti siiraid diskussioone eesti-vene vaheliste suhete korraldamiseks.

Prof. Taagepera annab lõpuks üksikasjalise ülevaate kõigist Eestis toimunud nõukogude korra vastastest aktsioonidest ja demonstratsioonidest, mis meile on juba meie oma ajakirjanduse kaudu varem tuttavad. Eriti üksikasjaliselt peatub ta intellektuaalide poolt „Pravdale" saadetud protestikirja juures, millele on alla kirjutanud teiste hulgas ka tuntud kommunistide tütred ja pojad — Marju Lauristin, Paul-Eerik Rummo j.t.

Paljudel teistel allakirjutajatel on tihedad sidemed Nõukogude Eesti praeguse poliitilise eliidiga.

Prof. Taagepera mainib, et seni ei ole kirja esitajate vastu tarvitusele võetud erilisi surveabinõusid kuigi samal ajal on sunnitöölaagrisse mõistetud eesti dissident, keemia õppejõud Tartu ülikoolist Jüri Kukk, kes suri hiljuti vene vangilaagris.

Sadat otsib keskteed

Süüdistab Süüriat praeguse pineva olukorra tekitamises

JERUUSALEM — Egiptuse president Sadat kohtus Siinais, Ofiras, Iisraeli peaministri Beginiga, et arutada praegust Kesk-Ida kriisi, mis ähvardab kaasa tuua suurema sõja. President Sadat ei nõustunud Araabia riikide üldise seisukohaga, mille kohaselt tekkinud pinevuses on süüdi ainuüksi Iisrael vaid ta leidis, et suuremaks lahkhelide ja kokkupõrgete põhjustajaks on Süüria oma agressiivse poliitikaga.

President Sadatil ei õnnestunud siiski Beginilt välja kaubelda lubadust, et Iisrael peaks lõpetama oma rünnakud Palestiina araablaste baasidele Liibanonis.

Begin nõustus siiski Sadati ettepanekuga, et Ühendriikide valitsuse erisaadikule Philip Habibile tuleks anda rohkem aega ja võimalusi läbirääkimiste pidamiseks ja kokkulepete saavutamiseks.

President Sadat mainis pärast nõupidamisi ajakirjanikele, et tema arvates ei alusta Iisrael ja Süüria suuremat sõda Liibanoni territooriumile rajatud süüria raketibaasidе pärast, kuna mõlemad pooled on huvitatud rahu säilitamisest.

Poliitilistest ringkondadest mainitakse, et president Sadati ettepanekuid ei toeta praegu ükski Araabia riikidest ning et Liibüa ja Süüria on isegi Egiptuse suured vaenlased.

EKN-u valimiste tulemused selguvad

Valimiste Peakomitee otsusega 5. maist määrati EKN'u XI koosseisu valimiste läbiviimiseks ajavahemik 6. kuni 15. juunini. Samal koosolekul märgiti eelteatena ka kuupäev valimiste tulemuste kindlakstegemiseks. Vastavalt sellele eelteatele ja postiteeninduse korrale postkontorisse kogunenud kirjade äravimise nõudele, toimub publikule avalik valimiste tulemuste kindlakstegemise koosolek Toronto Eesti Maja Noorte ruumis (III korral) laupäeval, 20. juunil s.a., algusega kell 10.00 hommikul.

EKN X koosseisu Valimiste Peakomitee sooritas 1978. a. oma töö samalaadsel koosolekul, ilma ühegi järgnenud kaebuse või protestita. Tehniliselt see töö on aeglane, mispärast iga liige peaks püüdma reserveerida selle päeva selleks otstarbeks. Teiseks, iga liige peaks oma tutvuskonnast leidma ühe isiku, kes ei ole ise kandidaat või kandidaadi esindaja, keda kutsuda kaasa tehnilise töö abistamiseks.

wintario

4. juunil toimunud Wintario loterii loosimisel langesid 100.000-dollarilised peavõidud pileteile nr. 018071. $25.000 võitsid piletid nr-d 156165, 664114, 489543 ja 960230. $1000 võitsid numbrid 20282, $100 — 9633, $10 — 884 ja tasuta piletiraamatu numbrid 82.

Broadbent ei poolda USA poliitikat Salvadoris

Nõuab sealse kodusõja likvideerimist poliitilise lahenduse alusel

WASHINGTON — Kanada sotsialistide partei (NDP) juht Ed Broadbent, kes viibis Socialist Internationali ülesandel rahu sobitamise eesmärgil Salvadoris, saabus Washingtoni, kus ta seal korraldatud pressikonverentsil kinnitas, et Ühendriigid takistavad oma poliitikaga rahu ja kokkuleppe saavutamist Salvadori võitlevate poolte vahel. Broadbent mainis, et Ühendriikide mõju ja jõud Kesk-Ameerikas on niivõrd suur, et Washingtoni hoiakust oleneb sõda või rahu Salvadoris.

Kanada sotsialistide juht, kes annab oma rapordi edasi Socialist Internationali presidendile sakslasele Willy Brandtile, mainis, et uue valitsuse moodustamine Salvadoris oleneb täielikult ameeriklastest.

Broadbent lükkas täielikult tagasi Ühendriikide poliitika, mis taotleb üldvalimiste korraldamist Salvadoris, kuna tema arvates ei anna need valimised soovitud tulemusi.

Praeguses olukorras julgevad Salvadoris parlamendikandidaate esitada ainult parempoolsed ringkonnad, mis ei anna parlamendis vajalikku läbilõikelist koosseisu, arvas Ed Braoadbent. Sellele lisaks on arvata, et parempoolsed ringkonnad, kes kontrollivad sõjaväge, ei aktsepteeri kunagi parlamenti, mille koosseisus on enamuses pahempoolsed.

Kanada sotsialistide juht oli ilmselt Salvadoris kokku puutunud peamiselt pahempoolsete ringkondade tegelastega, kuna temale antud „usaldusväärsete tunnistajate" põhjal

olevat vähemalt 80 protsenti Salvadoris aset leidnud mõrvadest toimunud Salvadori julgeolekuüksuste käe läbi.

Broadbenti arvates tuleks Salvadori kriisile leida poliitiline lahendus, millisel seisukohal olevat ka paljud Kesk-Ameerika riikide poliitilised juhid. Broadbentil oli muuseas Havannas ka pikemaajaline kohtumine Kuuba kommunistliku diktaatori Fidel Castroga, kes on üks suuremaid Salvadori marksistide ja mässuliste toetajaid.

Tshehhi hokimängija põgenes Kanadasse

OTTAWA — Kanadasse saabus põgenikuna kuulus tshehhi hokimängija Marian Stastny koos perekonnaga. Kaks ta nooremat venda on juba varem ärahüppajatena Kanadasse saabunud ja mängivad Quebeci meeskonnas. Marian Stastny sai loa Tshehhoslovakkiast Ungarisse sõiduks, kuid sealt siirdus ta autol Zagrebi, Jugoslaavias, kus ta hankis kolme päevase viisa Austria külastamiseks. Austrias saabusid põgenikud Viini, kus Marian Stastny siirdus kohe Kanada saatkonda ja palus asüüli.

Vene sõjaväelised instruktorid Nikaraaguas

WASHINGTON — Nikaraaguast saabunud andmeil on N. Liidust Nikaraaguasse saabunud 12 instruktorit ja nõuandjat, kellede ülesandeks on Nikaraagua lendurite väljakoolitamine N. Liidust saabunud helikopterite käsitamiseks. Venelased jäävad saadud informatsiooni kohaselt Nikaraaguasse kolmeks kuuks. Nikaraaguasse on juba varem saabunud Kuuba sõjaväelisi nõuandjaid ja instruktoreid, kuid see on esmakordseks juhtumiks kus venelased on kohale saatnud oma eksperdid.

Uus hoiatus Moskvast

Kreml hädas poola „kontrrevolutsionääridega"

VARSSAVI — Poola kommunistliku partei nimele tuli N. Liidu kommunistliku partei keskkomiteelt teravasõnaline hoiatuskiri, milles nõuti kõvakäelisemat poliitikat Poola „kontrrevolutsionääride" vastu. Kiri saabus samal momendil kui Poola peaministri abi Rakowski avalikult teatas, et Poola valitsus ja kommunistlik partei on ammendanud kõik võimalused kompromisside saavutamiseks töölistega.

Poola tööliste iseseisev ametiühing Solidaarsus ähvardab uue streigiga kui ametivõimud ei karista neid parteimehi ja politseinikke, kes on süüdi töölisjuhtide läbipeksmises 19. märtsil.

Valitsus on lubanud süüdlased vastutusele võtta kuid asi ei ole seni ajani lubadustest kaugemale nihkunud.

Vahejuhtum leidis aset Bydgoszcz'i linnas, kus politseinikud deklareerivad, et nad ei ole vahejuhtumis süüdi, kuna poliiitikud on kasutanud neid ära oma poliitilistes huvides.

Poola kommunistliku partei keskkomitee pidi erakorraliseks koosolekuks kokku tulema käesoleval nädalal.

Sotside kokkulepe kommunistidega

PARIIS — Prantsusmaa sotsialistide ja kommunistide parteid saavutasid omavahelise kokkuleppe juulis toimuvateks parlamendivalimisteks, kuid jätsid siiski otsustamata ja lahendamata kommunistidele sotsialistide valitsuses ministrikohtade andmise. Kokkuleppe kohaselt annavad mõlemad parteid valimiste teisel käigul täieliku toetuse sellele pahempoolsele kandidaadile, kes valimiste esimesel käigul sai kõige rohkem hääli.

VABADE EESTLASTE HAALEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 135 Tecumseth St. Toronto.
PEATOIMETAJA: Karl Arro
TOIMETAJA: Hannes Oja
POSTIAADRESS: P.O. Box 70, Stn. C, Toronto Ont. M6J 3M7
TELEFONID: toimetus 364-7521, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 364-7675

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $38.—, poolaastas $21.— ja veerandaastas $11.—, kiripostiga aastas $61.—, poolaastas $33.— ja veerandaastas $17.—

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $42.—, poolaastas $23.— ja veerandaastas $12.—. Kiripostiga USA-s: aastas $67.—, poolaastas $35.50 ja veerandaastas $18.50

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse: aastas $76.—, poolaastas $38.— ja veerandaastas $20.—

Aadressi muudatus 50 c. — Üksiknumbri hind 50 c.

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd., 135 Tecumseth St., Toronto Ont. M6J 2H2

„Poola poolakatele"

Poolas on viimasel ajal hakatud tu suunatud propagandat karistarääkima „soomestumisest", see takse kui „provokatsiooni ja krimitähendab Poolale samasuguse staatuse välja kauplemisest, nagu see kehtib praegu Soomes. Laias laastus tuleb selle all mõista, et Poolale võimaldatakse ise kõigi oma sisepoliitiliste küsimuste korraldamist demokraatlike printsiipide alusel, kuna välispoliitiliselt jääks Poola N. Liidu orbiiti ning alluks Moskva mõjudele ning sealt tulevatele käskudele ja korraldustele.

„Soomestumise" küsimusele annab erilise tugeva põhialuse tööliste iseseisva ametiühingu Solidaarsuse nihkumine üha silmatorkavamalt poolt rahvuslikule alusele. See on rahva hulka sügavalt sissejuurdunud jõuline tegur, mis nii dissidentide kui ka valitsuse ringkondade arvates võib igal hetkel ettenägematute tagajärgedega plahvatada.

Poolas võib konstateerida juba korduvalt selliseid venevastaseid nähteid ja argumente, mida veel mõned kuud tagasi peeti surmapatuks ja mille eest olid ette nähtud rängad karistused. Näiteks kirjutas üks kommentaator hiljuti avalikult, et kommunism on poola rahvale vägivaldselt peale surutud ning üks ajaleht tõi oma veergudel ära intervjuu välismaal elava poola dissidendiga, kes ägedalt atakeeris 1945. aastal peetud Jalta konverentsi ja seal tehtud otsuseid, millede põhjal Ida-Euroopa anti N. Liidu kontrolli alla. On isegi olnud juhtumeid, kus venelasi on avalikult Katõni massimõrvas süüdistatud, mida varem keegi raskete karistuste ähvardusel ei julgenud teha.

„Soomestumise" teooria viljelejad Poolas ei arvesta ilmselt Poola strateegilise asendiga, mille tulemusena olukord on siin hoopis teistsugune kui Soomes. Poola asub Euroopa südames ning on seni moodustanud ka „sõbraliku läbisõidutee" Moskva ja Ida-Berliini vahel. Kui Poolas peaksid mõjule pääsema nõukogude vastased tuuled, mis pühiksid minema praeguse kommunistliku süsteemi, siis võivad sellel olla ka väga tõsised tagajärjed Ida-Saksamaal, kus Poola sündmusi jälgitakse kortsu tõmmatud kulmuga. „Poola tõbi" laieneb tõenäoliselt ka teistesse Ida-Euroopa satelliitriikidesse, kus vastupanuseemned Moskvale on jõudsalt idanema hakanud.

On mõistetav, et N. Liidus mõistetakse Poola sündmuste praegune areng kompromissitult hukka ja nõutakse Poola kommunistlikult parteilt ja valitsuselt rangemate vastuabinõude rakendamist dissidentide vastu. N. Liidu ajakirjanduses on viimasel ajal ilmunud pidevalt artikleid Solidaarsuse juhtide atakeerimiseks ja Poola poliitbüroo liige Kazimier Barcikowski pidas hiljuti vajalikuks avalikult hoiatada, et N. Liidu vastu suunatud propagandat karistatakse kui „provokatsiooni ja kriminaalset tegevust, millel on väga tõsised tagajärjed."

Eriti pikalt ja üksiskasjaliselt on Poola praegust olukorda ja Solidaarsuse juhtide tegevust käsitanud N. Liidu kommunistliku partei peahäälekandja „Pravda", kes eriti oma kriitiliste vaatluste orbiiti on haaranud Solidaarsuse avalikult väljakuulutatud tegevussuunad. „Pravda" haliseb, et Solidaarsuse juhid „vaikivad täielikult maha kõik selle väärtusliku ja jääva, mida rahvas on teinud Poola kommunistide juhtimisel, et saaks võimalikuks taassünd tuhast, tema kindlate riigipiiride ja kõrge rahvusvahelise autoriteedi kindlustamiseks".

„Pravda" on eriti mures, et Solidaarsuse juhid kujutlevad Poola praegust olukorda üldrahvusliku kriisina, mis nõuab lahtiütlemist viimase 36 aasta kogemustest ja tagasipöördumist „poola rahvusliku vaimu" juurde, mis Solidaarsuse arvates olevat hüljatud. Moskva parteiajaleht nimetab Solidaarsuse juhte kapitalistlike ideede ja teooriate propageerijateks ja töörahva ninapidi vedajateks, kes viivad Poola vastu suurele tööpuudusele. Solidaarsus tehakse vastutavaks ka praeguse toiduainete ratsioneerimise süsteemi rakendamisel ja kinnitatakse uhkelt, et ühekski kuud tagasi ei kehtinud Poolas veel kaardisüsteemi.

„Pravda" jutt on tüüpiline Moskva propaganda, kus faktid ja tõsiolud lükatakse julmalt kõrvale ja opereeritakse ideoloogilise suitsukatte varju põgenemisega ja läbipaistvate valedega. Igale Poola töölisele on selge, et kommunistlik rezhiim on viinud poola rahva ja riigi pankroti piirile ja koormanud ta üle tohutute välisvõlgadega. Praegune toiduainete kaardisüsteem on samuti kommunistliku partei rumala põllumajanduspoliitika tagajärg ning olukord põllumajandussaaduste alal ei parane enne kui iseseisvale põllumehele kindlustatakse vabamad käed tegutsemiseks.

Moskvas kardetakse kõige rohkem Poolas viimasel ajal laialt levinud parooli „Poola poolakatele", mis sisaldab plahvatusohtlikku rahvuslikku püssirohtu ja taotleb Poola väljaviimist venelaste poolt nende huvides pealepressitud „rahvusvahelise vennastumise" maski varjust ning anda Poolale tagasi ta õige ja pika ajaloo kestel väljakujunenud nägu. Kuid see „õige nägu" ei ole enam venelastele nii alandlik ja sõbralik kui praegune kommunistlik „võltsnägu" ning see ongi probleem, mis paneb mehed Kremli tagatubades närviliselt kibelema ja luitunud valede abil pääseteid otsima.

K.A.

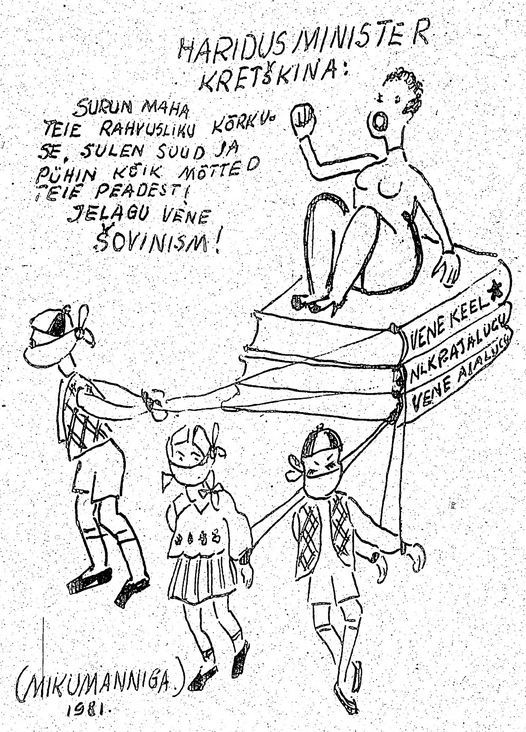

Bensiini hind tõusis

Kanada maja- ja autoomanikud on hakanud juba harjuma peagu iganädalalise bensiinihinna tõusuga. Möödunud kolmapäeva varahommikust alates tõusis bensiini hind 8 centi gallonilt, mis tõstab bensiini hinna Torontos $1.74-le gallonilt ehk 38,2 centi liitrilt. Hinnatõusu põhjustas Alberta provintsi samm oma õlitoodangu vähendamiseks 60.000 vaadi võrra päevas, lisaks varem tehtud samasuurele vähendamisele. Selle asemel tuleb importeerida välisriikidest palju kallimat õli, mis põhjustas ka hinnatõusu.

Kreekas plaanitseti valitsuse kukutamist

ATEENA — Kreeka parlamendis tehti teatavaks, et üks sõjaväe ohvitseride grupp plaanitses Kreeka valitsuse kukutamist ja sõjaväelaste junta ametisse panekut. Putsh oli ettenähtud juba möödunud esmaspäevaks, kuid plaanid tühistati, kuna hakati kartma, et kuuldused on juba välja pääsenud. Kreeka sõjavägi korraldas Ateena piirkonnas teisipäeval siiski üllatuslikud manöövrid.

Kommentaar

N. Liidul on tegemist Poola ametiühingu Solidaarsusega, eriti selle poolt avaldatud teeside üle, millega tahetavat avada uut etappi ametiühingukoondise tegevuses. Venelased leiavad, et kuigi Solidaarsus kohustus oma tekkimise järel kinni pidama ja tunnustama senist poola ametiühingute juhtivat osa, sõlmitud liitusid ja sotsialistliku korra põhimõtete vankumist Poolas, lülituma konstruktiivselt taastamisprotsessi, kusjuures Solidaarsuse organiseerijad deklareerisid, et nende ametiühingul ei ole poliitilise organisatsiooni iseloomu. Siiski on ametiühingu tegevuses viimast põhimõtet korduvalt rikutud ja tehtud ilmselt katseid muuta see organisatsioon poliitilise tegevuse platvormiks. Nendele katsetele otsitavat isegi teoreetilist põhjendust, kuna kinnitatakse, et Solidaarsus ei ole üksnes sõltumatu isejuhtiv ametiühing, vaid samuti ühiskondlik liikumine. Kuid venelased leiavad, et kõik, mis on „ühiskondlik", on samuti ka „poliitiline". Eriti lammutavat osa selles suhtes etendavad mitmesugused „nõuandjad" KOS/KOR organisatsioonist.

Millised need „teesid" siis on, seda otseselt ei räägita, kuid neist esitatud „teesidest" leitavat erisuguse ideelise ja poliitilise suunaga mõtete ja vaadete konglomeraadi. Samal ajal aga puuduvat neist selgesti täpselt formuleeritud seisukohad tööliste vaadetest ja püüdlustest. Selletõttu on venelased arvamusel, et see ei ole sugugi juhuslik. See olevat teadlik manipuleerimine ametiühingu programmiga, mis võivat üksnes rahuldada tema juhtkonna mõningate liikmete poliitilisi ambitsioone. See olevat uue partei, mitte ametiühingu omalaadne poliitiline manifest.

Lisaks ei olevat neis teesides konstruktiivseid momente, mis võtaksid arvesse riigis valitsevat olukorda ja väliseid tingimusi. Selles tükkivat esile Rahva-Poola sotsiaalsete ja majanduslike saavutuste totaalne eitamine. Selles ei olevat kordagi mainitud sõna „sotsialism" ja täiesti vaikides mööda mindud Poola tööliste parteist.

Ja kui juba sõna sotsialism on Poola ametiühingu poolt unustatud, siis võib olla tõenäoline, et kiputakse unustama ka suure naabri sotsialistliku süsteemi hüvesid. Pealegi kui uue ametiühingu teesides ei räägita sõnagi Poola liitudest teiste (sotsialistlike) riikidega ja Poola olukorra rahvusvahelisist tegureist. See kõik viivat arusaamisele ja osutavat Solidaarsuse programmi projekti ekslikele ja ebateaduslikele väidetele nagu eksisteeriks sotsialistlikus riigis ekspluateerimine ning mitte tööviljakuse kasv, vaid egalitarismi s.o. üldise nivelleerimise põhimõte võib määrata poliitika töötasu valdkonnas. Mis selle veelgi hukkamõistetavamaks teeb, dokumendi autorid olevat heitnud kõrvale „sotsialistliku demokraatia" ja asendanud selle „täieliku demokraatia" mõistega, kodanike konstitutsioonilisi vabadusi aga tõlgitsevad anarhia vaimus. Pealegi käsitavad nad töölisliikumist ja poola rahvuse traditsioone oma äranägemise vaimus.

Ka on teeside koostajad püüdnud tõestada, et puudustel on sotsialismi ajal alaline iseloom. Dokumendi autorid kinnitavad ühiselt, et majandusreform Poolas ei õnnestu ega too oodatavaid sotsiaalseid ja majanduslikke tulemusi, kui samal ajal ei viida ellu sügavamat reformi täidesaatva võimu süsteemis.

Projektis olevat üldine kinnitus põhimõttel, et Poola majandusele peab olema eeskujuks Prantsuse või Lääne-Saksa majandus. Selle juures oleks ametiühingu ülesanne ilmutada valvsust, et elluviidav majandusreform suudaks parandada tööinimeste ainelist olukorda. Niisugune positsioon andvat ametiühingule võimaluse kõrval olla, osutada vigadele, kritiseerida seda, mida tehakse ja oodata „tsentraliseeritud jaotuse likvideerimist kõigis valdkondades, kaasa arvatud kaitse, kommunikatsioon, energeetika jne."

(Järg lk. 3)

Felix Oinas

Meie emakeele ilust ja tähtsusest

Eesti keel kuulub kõige vokaaliküllasemate keelte hulka

Eesti Keele Aasta puhul on meil põhjust tuletada kõigepealt meelde keele, eriti emakeele tähtsust. Kuulakem, mis ütlevad selle kohta mõned silmapaistvad isikud:

Carl Robert Jakobson, ärkamisaja rahvuslikke juhte, lasub oma kõnes 1870: „Keel on rahva kõige kallim pärandus. Keel on see, mis rahva rahvaks teeb; ta varjab endas lõpmata väge ja pühadust. Keel ja mõistus käivad käsikäes, sest keel on avalikuks saanud mõistus."

Kaarel Leetberg, praktiline keeleteadlane, küsib oma Eesti Kirjanduse Seltsis peetud kõnes 1910: „Mispärast on emakeel armas?", ja vastab: „Emakeel on armas sellepärast, et meie teda päremini mõistame kui teisi keeli: tema ei tee meile raskusi, vaid me võime väljendada end selles just nõnda, kuidas me soovime: temast paremat keelt ei oska me soovidagi."

Oma vaateid emakeele kohta esitab A. H. Tammsaare „Tõe ja õiguse" teises osas paari tegelase kaudu.

Mauruse tütar Ramilda kirjutab Indrekule sanatooriumist Saksamaalt ja soovib, et Indrek vastaks talle eesti keeles, „sest ma olen tähele pannud, et inimene on emakeeles palju ausam ja otsekohesem kui ükskõik mis võõras. Sellepärast peavadki diplomaadid ikka võõraid keeli mõistma, muidu ei saa nad hästi valetada . . . Aga kus sa siis valetad keeles, milles oled kuulnud nii palju tõtt ja õrnust . . . See ongi põhjuseks, miks kirjanikud ja luuletajad tarvitavad ainult emakeelt . . ."

Mauruse kooli õpetaja Schulz, sakslane, ütleb Indrekule: „ . . . inimene peab ikka emakeelt rääkima, ikka emakeelt, pidage seda meeles.

Armastage emakeelt, siis õpite armastama ka võõraid keeli; sest kuis armastada võõrast, kui ei armasta oma!"

Ärkamisaja kui ka nn. järelärkamisaja luuletajate üheks lemmikteemaks oli emakeel. Nad kiitsid eesti keele kaunist, kuninglikku kõla ja selle võimet tungida südamesse. Kuulakem paari tüüpilist näidet. Luuletuse „emakeelele" esimeses salmis laulab Karl August Hermann:

Nagu kaunis heli kandle keelest,
nagu lõokese lõksuv hääl,
nagu laulud linnu lahkest meelest,
nagu kella kõlin aasa pääl. —
Süda sulab, mõnul mõlgub meel —
kõlad kõrvu, eesti emakeel.

Jaan Bergmanni luuletuses „Emakeel" on paatoslik kõlin mõnevõrra vaibunud. Toome sellest esimese ja kolmanda salmi.

Mu kallis eesti emakeel,
kuis kaunilt kõlad sa,
mu kallim ehe eluteel
ja armsam saatja.

Sa üksi südamesse mul
võid tulel tungida.
ükspäinis elu osaks sul
ja luule laulussa.

Luuletajate superlatiivne eesti keele kõla ülistus tõstab küsimuse: kas meie keel on tõepoolest nii ilus? Sellega ühenduses tuleb kõigepealt meenutada, et keeleilu, nagu ilu üldse, on subjektiivne ja oleneb isikute maitsest ning kriteeriumidest, millele nad oma otsused rajavad.

Näiteks Johannes Aavik tuli oma keeleuuendusliku tegevuse algul 1912 välja rünnakuga eesti keele ilu vastu.

Ta rõhutas eesti keele kõlalist inetust, mis on tingitud eriti d ja t liigsest kordumisest mitmuse omastavas ja sellest tuletatud käändeis. Talle ei meeldinud ka häälikud s ja a, rõhk esimesel silbil, heliliste kaashäälikute (b, d, g, z, zh) puudumine jm. Selle kohta on kirjutanud ligemalt Valter Tauli „Tulimullas" (nr. 4, 1980).

Johannes Aavik on üldiselt tuntud kui vastu voolu ujuja. Tuletatagu meelde tema negatiivset hinnangut „Tõe ja õiguse" I osale. Aaviku keeleilu kriteeriumid on tugevalt individualistlikud. Osalt on ta seisukohad mõjustatud tema prantsuse keele ja kultuuri imetlemisest (vrd. tema väljendit, et häälikus a on „midagi lamedat, laia, talupoeglikku").

Osalt on mõnede häälikute osutamine inetuiks võimaldanud tal eesti keele uuendamise vajadust teravamalt fookusse tuua.

Nii andis t, d taunimine eriti mitmuse omastavas talle võimaluse imitmuse tugevamaks eelistamiseks.

Vastupidiselt Aavikule kaldume meie õigust andma luuletajaile, kes eesti keele ilu kiidavad. Üks keele kauniduse kriteeriume on selle vokaalsus, s.o. täishäälikute rohkus võrreldes kaashäälikutega. Meie emakeel kuulub kõige vokaaliküllasemate keelte hulka, kuna selles on 100 täishäälikut 117 kaashäälikuga kohta.

Täishäälikute rohkus annab, nagu Andrus Saareste rõhutab, keelele heliseva, maheda, sulava ja niiöelda naiseliku värvingu („Kaunis emakeel", 1952). Eesti keele vastand-tüüpi esindavad näiteks inglise, vene, rootsi, saksa ja eriti tshehhi keel, milledes kaashäälikud on rõhuvas ülekaalus.

Kaashäälikute domineerimine loob kuuldeliselt karge, karmi, kõva ja meheliku mulje.

Oleme kuulnud palju-heietatud lugu rahvusvahelisest keeltevõistluses, milles eesti keel tulnud itaalia järel teisele kohale. On võimalik, et see on lihtsalt väljamõeldis või — Aaviku järgi — anekdoot. Ent selle müstilise võistluse tulemus ei saa olla juhuslik. Itaalia keel on veelgi vokaalirikkam kui meie emakeel (100 täishäälikut 108 kaashäälikut kohta). Näib, et kuuldeline mulje keele kõlakaunidusest oleneb oluliselt selle täishäälikute rikkusest.

Eesti keel ei kuulu muusikalise rõhuga keelte hulka, nagu seda on näiteks rootsi keel, milles helikõrguste liikumine annab kõnele laulva rütmi.

Seda kõrvab aga teatud määral eesti keele pikkusastmete ehk väldete mitmekesisus, mille poolest eesti keelel pole ühtegi võistlejat.

Oleme kuulnud sageli kiidusõnu välismaalastelt meie keele kohta. Äsja lugesime „Eesti Päevalehest" (nr. 1, 1981) ühest prantslannast, kes tütarlapsena oli UNRRA-s töötades puutunud kokku eestlastega ja kuulnud eesti keelt. Tema otsus oli: „Midagi nii ilusat kui eesti keel pole ma veel kuulnud — see on nagu kellukeste kõlin." Prantslanna sõnad otsegu kordaksid K. A. Hermanni värsirida: „ . . . nagu kella kõlin aasa pääl."

Meie emakeel on olnud see vahend, millega on loodud meie võrratu rahvaluule, sel ajal kui meil muud kirjandust ei olnud.

Ja kui meie ilukirjandus oli tekkimisel, siis Kristjan Jaak Peterson, meie esimene luuletaja, aimas nägemuslikult, et eesti keel on suuteline lennutama luule-pegasuse taevani:

Kas siis selle maa keel
laulutules ei või
taevani tõusta üles,
igavikku endale otsida?

Suur tunnustus Lauri Vaskale

Keemiaprofessor Lauri Vaska sai hiljuti tähelepanuväärse tunnustuse osaliseks. Nimelt USA suurim teaduslik organisatsioon American Association for the Advancement of Science (AAAS), kellel on 130.000 liiget ning 300 liikmesühingut ja teaduste akadeemiat, nimetas prof. Lauri Vaska oma Fellow'ks.

AAAS Fellow'd seatakse üles Ühingu eri sektsioonide poolt ja valitakse siis AAAS Nõukogu poolt.

Fellow on liige, kelle töö teaduse edasiarendamiseks ja rakendamiseks on teaduslikult ja ühiskondlikult väljapaistev.

Lauri Vaska on õpetanud Clarksonis 1964. a. alates. Tema pea uurimisalaks on anorgaaniline keemia. Sel alal on ta saanud rohkesti austavaid nimetusi. Nii on ta Fellow'ks ka Ameerika Keemia Instituudis ja Fulbright-Hayes.

Vaska on avaldanud 68 uurimust, juhendanud ligi 150 seminari USA-s ja 12 välismaal, esinenud ettekannetega 16 rahvusvahelisel konverentsil ja 45 ülikoolis.

Lugege kaks korda nädalas ilmuvat „VABA EESTLAST" — sisukam ja odavam eesti ajaleht vabas maailmas!

VALVEARST NÄDALALÕPUL

13. ja 14. juunil
dr. R. Pahapill, tel. 921-7777

20. ja 21. juunil
dr. T. Sauks, tel. 461-0912

H. KIRIK
Insurance Agency

KINDLUSTUSED

23 WESTMORE Dr., Suite 200
Rexdale, Ont. M9V 3Y7
Tel. 745-4622

Begin süüdistab jälle Schmidti natsluses

JERUUSALEMM — Iisraeli peaminister Menachem Begin on korduvalt nimetanud Lääne-Saksa kantslerit Helmut Schmidti natsiks, viimati jälle möödunud nädalal. Kartmata tugevat protesti, mis selline väljendus varem on põhjustanud ,nimetas ta Iisraeli parlamendis jälle, et Schmidt jäi natsiohvitserina lojaalseks Hitlerile sõja lõpuni, olles vandunud isiklikult Hitlerile truudust.

M. Begin nimetas Schmidti esimest korda natsiohvitseriks kui Lääne-Saksamaa kantsler ütles, et läänesakslastel on moraalne kohustus ka araablaste vastu. Begin on vihane võimaluse üle, et Lääne-Saksamaa võiks Saudi Araabiale müüa moodsaid relvi. Begin ütles, et selline vastus on kohane Iisraeli peaministrile ühe endise natsiohvitseri ja Saksamaa kantsleri vastu. Ta lisas veel ,et see ei sega teda sugugi, et sellised väljendused on leidnud hukkamõistmist läänemaailma pealinnades. Ka ei leia ta, et sellised väljendused kuidagi võiksid kahjustada Iisraeli huvisid või suurendada Iisraeli isoleeritust, kuna need haavad, mis sakslased põhjustasid juutidele, on parandamatud vähemalt kümne generatsiooni jooksul.

Arvatakse, et Begini teravused sakslaste vastu on ta propagandavõtted eelolevate valimiste puhuks populaarsuse saamiseks. Teiselt poolt on Schmidt vaikinud, öeldes ainult, et sellised väljendused ei paranda rahvusvahelisi suhteid.

Kommentaarid

(Algus lk. 2)

Edasi on venelasi ärritanud teesid „turumonopoli hävitamisest", „konkurentsivabadusest", tootmisvahendite omanduse kapitalistlike vormide taastamisest, kõigi omandivormide õiguste võrdsustamisest riigis, majanduse tuginemisest turumehhanismile ja paljudest muudest soovitustest programmi projektis, mis lähevad kaugele sotsialistlikust majandamisviisist.

Nende nõudmiste realiseerimiseks on programmis jäetud võimalus valikulistele streikidele. Neid soovitatakse korraldada nii, et anda kõige valusamaid lööke riigiaparaadile, mõtlemata milliseid tagajärgi need võiksid tuua ühiskonnale.

Öeldakse, et sellise programmi autorid ei jätvat mingit kahtlust, et ametiühingu koostöö valitsuse ja teiste ühiskondlike jõududega ei ole nende peaülesanne. Venelased leiavad, et selline programm Poola ühiskonnale, parteiliikmeile ja parteituile, Poola sõjaväe söduritele ei sobi, kuna see on vastuolus Poola ühiskonna eluliste huvidega (ja muidugi veelgi rohkem N. Liidu poliitiliste huvidega).

Leitakse, et sotsialistlikus Poolas ei ole kohta kaksikvõimule, sest sotsialismi ja rahva sõltumatu eksisteerimine olevat lahutamatult seotud Poola kommunistide ja teiste progressiivsete ühiskondlike ideaalidega. Möödunud kuud ja viimased päevad on aga andnud palju põhjusi rahutuseks Poola tuleviku pärast.

HA

Moment nurgakivi panekust EAK Puhkekodu „Ehatarele". Seinaõõnes on juba rahvusvärvilise lindiga seotud karp. Seisavad vasakult EAK juhatusliige ja EELK Kanada praostkonna abipraost T. Nõmmik, juhatusliige dr. Roos, föderaalvalitsuse esindaja Norm Kelly ja Scarboro linnapea G. Harris.

Foto: Vaba Eestlane

Eesti Abistamiskomiteel oli edukas majandusaasta

EAK töökoormus suureneb uute ülesannete täitmisele asumisega

Möödunud kolmapäeval toimus Eesti Majas Eesti Abistamiskomitee Kanadas korraline aasta-peakoosolek, millest 132-st liikmest 22 osa võtsid. Koosolek möödus väga asjalikult ja lühidalt, kuna eelmisel laupäeval toimunud „Ehatare" nurgakivi panekul oli enamus EAK tegevuse peajooni juba selgitatud.

Koosoleku avas esimees A. Sepa, misjärel mälestati vaikse püstiseisakuga kauaaegset juhatuse liiget ja abiesimeest A. Ruusauku. Põhikirja kohaselt juhatas koosolekut EAK esimees A. Sepa ja protokollis sekretär J. Herma.

1980. a. aruannete päevakorrapunktis andis esimesena tegevusaruande esimees A. Sepa, märkides et EAK tegevus on olnud väga rutiinipärane oma äriga, müügilaudadega, loterii ja korjandusega. Kuid 1980. a. hõlmab ka „Ehatare", millega seotud töö on olnud suureulatuslik ja pingerikas. See on nõudnud arvukalt koosolekuid, nõupidamisi ja kontaktivõtmisi C.M.H.C-ga, kus tänu Mrs. G. Alexanderile saadi häid tulemusi ja suurt vastutulekut. Teiseks on palju juhatusele kaasa aidanud arhitekt G. Laikve. Seda hindas koosolek aplausiga. Juhatusliikmeil on kõigil olnud ühesugune töökoorem ja 1980. a. töö on olnud üksmeelne.

Ametlikult saadi 1980-ndal aastal alustada „Ehatare" ehitamisega, kuna ehituslaen oli võetud C.M.H.C. 1980. a. eelarvest.

Ka naabrid ei olnud uue ehituse vastu, mistõttu Scarboro linnavalitsuses läks kergesti ehitusloa saamine.

Laekur H. Kivi andis 1980. a. kassaaruande. 1980. a. lõpul oli EAK kassas ja pankades raha $461.617.13, saadaolevaid summasid $37.986.19, kaupa laos $43.261.71, osatähti $29.732.00, vallasvara $8.233.26 ja EAK Puhkekodu „Ehatare" ehitusprojekti arvel $125.803.90, kokku $706.634.19. Samal ajal oli kohustusi $104.885.29, jättes kapitaliks 1980. a. lõpus $601.748.90, mille hulgas oli ka 1980. a. tegevuse ülejääk $74.642.61.

Teiseks esitas H. Kivi äri kaupade turustamise aruande. Aruanne näitas, et kaupade läbimüük oli $90.245,29, mis andis kasumiks $27.325.04. Sellest, pärast mitmesuguste kulude ja palkade maha arvestamist, jäi puhastuluks kaupade turustamisest $8.328.74, mis on mõnevõrra väiksem eelmise aasta puhastulust. Toetusi oli laekunud EAK-le $5.910.30, neist toetusi antud $4.099.26, jättes ülejäägiks $1.811.04. Tulud raha investeerimisest on andnud $63.550.03,loteriist $728.80, liikmemaksudest $224.00, andes kogu tegevuse ülejäägiks $74.642.61. Aruandja H. Kivi leidis, et äriline ja majanduslik seisukord on olnud edukas ja koosolek avaldas ärijuhile Edith Edermale tänu äri juhtimise eest.

„Ehatare" ehitusprojekti aruande esitas sekretär-raamatupidaja J. Herma. See koosneb maast, mille originaalseks väärtuseks on arvestatud $16.082.25, kuid tegelikult on turuväärtus mitu korda kõrgem. Mitmesugused ehituseelsed kulud kuni eelmise aasta lõpuni olid $125.803.90. 20. dets.

1980. a. lõpuks olid kõik lepingud sõlmitud hoone ehitamiseks ja selle finantseerimiseks kalkuleeritud üldhinnaga $2.750.000. Ehitajaks on West York Const. Co. Laen on tehtud 35 aasta peale ja EAK maksab laenu pealt 2%.

Ehitus valmib 1981. a. lõpuks ja 1. jaan. 1982 algab elanike vastuvõtmine. Majas on 74 üksikisiku ruumi ja 24 kaheinimese tuba ning mitmed üldruumid.

Pärast J. Ramjala poolt etteloetud revisjonikomisjoni aruannet, kinnitati kõik aruanded ühel häälel.

1981. a. tegevuskava kohta ütles A. Sepa, et see aasta on tööja pingerikas. Äri juurde ei ole midagi uut tuua. Ka müügilauad, loterii ja toetuste andmine jätkuvad. „Ehatare" nurgakivi panek toimus eelmisel laupäeval, sel nädalal saab hoone katuse alla ja alustatakse sisemiste töödega. Juhatusele annab see veel suurema töökoormuse. Praegu kontrollivad ehituse valmimist arh. G. Laikve ja A. Sepa, paistab, et ehitajaga on õnnestunud ja tööga võib rahule jääda. Ees on maja õnnistamine.

Kuid kui saame kätte maja võtme, algab alles suur töö. On suur ülesanne võtta oma hoole alla sada inimest ja üle 20-liikmeline personal. Selle juhtimine nõuab oskust.

Ta ütles, et vanemad juhatusliikmed väsivad ja tuleb juurde saada jõudusid, kes nende tööd edasi viiksid, neid tuleb leida nooremate seast. Seni pole, vaatamata kuulutamistele, saadud vajalikku personali; võib olla tuleb koguni teistest rahvustest töötajatega asendada, kuigi soov on, et need oleksid eestlased.

J. Herma esitas EAK 1981. a. tulude ja kulude eelarve, kuhu „Ehatare" ei ole sisse võetud. See oli tasakaalustatud $30.000-ga.

H. Kivi esitas „Ehatare" majandusliku kalkulatsiooni 1982. aastaks, kus saja inimese hooldamiseks on vaja 31 teenistujat, kelle töötasu oleks $274.000. Igasuguste muude kuludega nagu puhkused ja kindlustused, laenuprotsendid, mahamaksud, kinnisvara maks, küte, valgustus, toit tõuseks see aastas vähemalt $782.000-le. Selle kõrval loodetavad tulud on $765.600, millega jääb toetuste vajadus $16.400-le.

Ehituse ja sisustuse osas andis seletust arh. G. Laikve, öeldes et tal on juba mööbli ja varustuse saamiseks kohad leitud.

Pikemalt selgitas dr. J. Roos elanike vastuvõtmist ja tervise kontrolli. Ta ütles et „Ehataresse" on vaja kompetentseid inimesi, kes hoolitseksid vanade eest. Praegu pole veel teada milline on maja tulijate tervislik olukord. Ka on mitmesuguseid probleeme tervishoiu personali õige suuruse leidmisega. Eesti arstide vahel on olnud konverents eestlaste tervisliku seisukorra arutlemiseks.

Praegu on kavas puhkekodusse asujate hulgas teha intervjuusid, milliste andmete alusel planeerida nende eest hoolitsemist. Need küsitlused oleksid tavalised kanada standardeeskirjade kohased.

Küsitakse, et näha milliseid probleeme on inimeste hulgas, et sellekohaselt teenistujaid hankida.

Valimistel valiti väljalangenud juhatusliikmed tagasi, väljaarvatud üks, kelle asemele valiti R. Lindemann. Nüüd on juhatuses A. Sepa, E. Toiger, H. Kivi, J. Herma, dr. J. Roos, A. Kuul, T. Nõmmik ja V. Vanaselja ja äsja valitud R. Lindemann.

Koosolekul algatatud küsimuste all päriti, kui mitu kohta on „Ehatares" veel vabad, millele J. Herma vastas, et 10, kuna teistele on sissemaksud juba tehtud.

Eesti kirjandust esperantistidele

Rohkem kui paljud teised on Hilda Dresen (1896—1981) tutvustanud eesti kirjandust väljaspool Eesti piire. Ta tõlked esperanto keelde on tuntud esperantistidele üle kogu maailma.

Juba enam kui 50 aastat tagasi ilmus Hilda Dreseni esimene teos tõlgetega Marie Underi luulest. Sellele järgnesid 30-ndatel aastatel antoloogiad ja tõlked teistest kirjanikest. Samal ajal lõi ta kontakte kirjanduslike esperantoajakirjadega üle kogu maailma. Neljas tähtsamas ajakirjas avaldas ta üle 100 eesti luuletuse aastail enne ja pärast viimast maailmasõda. Üks neist ajakirjadest oli „Norda Prismo", mis ilmus Rootsis. Paljud tõlked toimusid sõja ajal, kuigi Stalin keelas ära esperanto harrastamise ja hoolimata sellest, et Hilda Dreseni õde suri sõja ajal.

60-ndatel aastatel avaldas Hilda Dresen kogu oma luuletusi ja töötas vähemal määral kaasa antoloogiates. Ta teine aktiivne tõlkimisperiood toimus 70-ndate aastate keskel ja lõpus, samal ajal, kui eesti esperantistide olukord pisut paranes. Neil õnnestus saada luba väikeste broshüüride avaldamiseks ühing N. Liidus, eestlastel oli selles tähtis osa.

Tähtsamaid 70-ndatel aastatel ilmunud tõlgetest on katke „Kalevipojast". Siin ilmneb Hilda Dreseni talent ilmekalt, ta leiab uusi rütme ja uusi võimalusi esperanto alliteratsiooni kasutamiseks. Samal ajal vahendab ta rahvaeepose vanades aegades põlveneva tunde sügavusi.

EPL/Ulla Luin

Ilmus ANTS VOMM'i kauaoodatud nägus

LUULETUSKOGU „VARJUD"

Hind $8.— + saatekulu 50 c
Müügil VABA EESTLASE talituses

USA uurija väidab rootsi TV-s:

„Televisioon varastab lapsepõlve"

Rootsi TV saatis programmi, kus USA TV-uurija Neil Postman avaldas oma arvamist selle kohta, kuidas TV mõjub lastele. Ta otsus praeguse TV suhtes on peagu läbini negatiivne. Mõningaid väiteid sel puhul:

TV on kiskunud maha piirid laste ja täiskasvanute vahel — on sellega röövinud palju normaalsest lapsepõlvest. Kui TV vaatamist ei tasakaalustata raamatute lugemisega, jäävad lapsed normaalsest arengust maha. On palju seiku, mida saab õppida ainult kas raamatutest või õpetaja jutust. TV ei esita nõudeid, et vaataja arendaks oma intellektuaalseid võimeid.

TV nõuab tundelisi reaktsioone, aga ei arenda kriitikat ega analüüsi. Nende harrastamiseks pole ju aega piltide tulvas, mis üksteist taga ajavad.

Koolis eeldatakse, et alatakse lihtsate asjadega ja minnakse raskemate probleemide juurde. TV näitab lastele palju asju, milleks nad pole üldse küpsed ja mis jäävad neile arusaamatuks.

TV ei näita, et teatud asju tuleb õppida ja selle juures vaeva näha. TV näitab peagu alati mingit sündmust, „storyt".

Selle tõttu on lastel koolis raske jälgida õpetust, mis sisaldab arutelu, analüüsi, väiteid ja vastuväiteid.

Tuleb rohkem kasutada „vanamoelist" seletamist, tuleb treenida õpilasi kritiseerima argumente ja väiteid. Ka lasteprogrammid on tihti valesti koostatud. Arve ja sõnu ei saa õppida ainult piltide kaudu, need on abstraktsed mõisted ja neid tuleb sellistena lastele tutvustada. Keele õppimine on samuti väga keerukas protsess, mis võtab aega.

TV-saadetes ei eraldata tähtsat vähetähtsast, kõik toimub ühesuguses sündmuste voolus.

Tegelikult peaks tähtsate asjade või sündmuste järel olema paus, mil vaatajad saaksid öeldu või näidatu üle järele mõelda.

Et töötada vastu TV ühekülgsele mõjule, tuleb lastele osta palju raamatuid, tuleb nendega käia muuseumites ja isegi loengutel. Enne kõike tuleb nendega palju rääkida — aga just selleks pole ju vanematel praegu aega.

EESTLASED MAAILMARADADEL

● Eesti sõjaveteranid Rootsis valisid lahkunud esimehe Johannes Äro asemele uueks esimeheks senise abiesimehe Helmut Pagi. Endine esimees jääb ühingu informatsiooni-bülletääni toimetajaks. Ühingu peakoosolekust võttis osa arvukalt liikmeid, koosolekut juhatas dr. E. Rumma, protokollis A. Pae. Ühingu tegevuse aruandes toodi ette ESTO-80 puhul korraldatud ürituste ettevalmistamist ja läbiviimist. Nende hulgas oli sõjaveteranide kongress, ESTO-80 söduriõhtu ja sõjainvaliidide heaks tehtud korjandused. Enne ESTO pidustusi muretseti ühingule ka oma lipp ühingu liikme Olev Mikiveri kavandi järgi. Uues tegevuskavas on üheks osaks Eesti Vabadussõda ja viimase maailmasõja materjalide koondamine vastavate teoste ja pildimaterjali arhiivi loomisega. Koosoleku lõpul andis esimees ühingu lipu all üle sõja- ja lahingute mälestusriste kolmele liikmele.

● Andres Küng kirjutas Eesti Vabariigi aastapäeval, 24. veebruaril Dagens Nyheteris artikli, milles ta esitas küsimuse, miks rootsi ajakirjandus näitab nii vähe huvi Baltikumi vastu. Küng küsib, kas tehakse vahet ida ja ida vahel. Poola kohta on väga palju kirjutatud Baltikumi kohta aga väga vähe. Isegi sellest ei kirjuta rootsi ajalehed kui nende oma ministrid käivad eestlastele nende rahvuslikel tähtpäevadel kõnelemas.

● Hiljutine gümnaasiumi tasemel eesti keele õpetuse alustamine Melbourne'is on tekitanud huvi eesti keele õppimise vastu ka nende hulgas, kes eesti keelt ei kõnele ega ole eesti päritoluga. Vastusena ME Ühingu kultuuriala juhataja Hans Lüdig'i järelpärimistele on nüüd võimalik avada osariigi rahalisel toetusel laupäevase keeltekooli juures esmakordselt eesti keele klass eesti keelt mittevaldavatele isikutele.

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

Maksab Kanadas:		Väljaspool Kanadat
Aastas	$38.—	$42.—
Poolaastas	$21.—	$23.—
Veerandaastas	$11.—	$12.—

KIRIPOSTIGA

Kanadas:		USA-s:
Aastas	$61.—	$67.—
Poolaastas	$33.—	$35.50
Veerandaastas	$17.—	$18.50

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse:
Aastas $76.—, poolaastas $38.—, veerandaastas $20.—

Aadressi muudatus 50 centi. Üksiknumbri hind 50 centi.

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"
Pangatshekk või rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:

VABA EESTLANE
P.O. Box 70, Postal Stn. C, Toronto 3, Ont. M6J 3M7

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates „....." .... 19.... . Tellimise katteks lisan $ .... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).

Nimi ....

Aadress ....

Relvavenda

EVALD VOOGJÄRV'e

mälestab leinas

SÕOMEPOISTE KLUBI

Armast onupoega ja sugulast

EVALD VOOGJÄRV'e

mälestavad leinas

HELLIN ja JOOSEP LILLHEIN
ANNELI, JAN ja ELLY LILLHEIN

Armast sugulast

EVALD VOOGJÄRV'e

mälestavad

LINDA ja HARALD REET perekonnaga
TOIVO perekonnaga

Armast

EVALD VOOGJÄRV'e

mälestavad sügavas kurbuses

LEO NIIHOLM perega
MAIE ILVES perega

Puhka rahus!

Armast

VALTER OJASALU

mälestavad leinas

GUNNAR JUUSE perekonnaga
KALJU ENTMAA perekonnaga

Head tuttavat ja kallist sõpra

VALTER OJASALU

mälestavad kurbuses

ADMAR MURUSALU abikaasa ja tütrega
AUGUST TAMMERAND perekonnaga

Kauaaegset head sõpra

VALTER OJASALU

mälestavad kurbuses

EMMY, OSKAR, ELLU, PAUL ja JOE

Murray E. Newbigging
MATUSEMAJA

Aastakümnete kogemus eestlaste teenimiseks. Oskuslik nõuanne ja mõõdukad hinnad.

M. WAYNE HAMILTON
Funeral Director

723 Mount Pleasant Rd.
(lõunapool Eglintoni)

Helistada tel. 489-8811 o 489-8902

OOTAMATULT LAHKUNUD ARMAST VENDA JA ONU

EVALD VOOGJÄRV'e

sündinud 23. mail 1919
surnud 4. juunil 1981

mälestavad sügavas leinas

vend ARVELD perekonnaga
õde LEIDA perekonnaga
VEND perega Rootsis
ÕED perekondadega ja
OMAKSED kodumaal

Maga vaikselt,
puhka rahus —
südamed on Sinuga!
Mälestuste päiksekullas
jääd sa ikka meiega

KIRIKUD

EESTI EV.-LUTERI USU PEETRI KOGUDUS TORONTOS
817 Mt. Pleasant Rd., Toronto
M4P 2L1. Kiriku tel. 483-5847
Õp. Oskar Puhm
84 Dinnick Cres., Toronto
M4N 1L8, tel. 483-4103

KÜÜDITAMISE AASTAPÄEVA JA USUTEADUSLIKU INSTITUUDI PIISKOPLIK AVAJUMALATEENISTUS pühapäeval, 14. juunil, kell 11 homm. Solist Estra Väli-Toompuu.

KALMISTUPÜHA JUMALATEENISTUSED: pühapäeval, 21. juunil kell 11 hommikul Westminister kalmistul, kell 2 p.l. Mount Pleasant kalmistul. Mõlemal kalmistul mängib orkester.

ÕPETAJA KÕNETUNNID: teisipäeviti ja neljapäeviti kell 6—8 õhtul. Muul ajal kokkuleppel.

TORONTO EESTI VABAKOGUDUS
562 Jones Ave., Toronto 6, Ont.
Jutlustaja E. Saraoja
20 Thorncliffe Ave.
Toronto 6, Ont.
Tel. 463-6223

Pühap., 14. juunil kell 11 homm. JUMALATEENISTUS, kõnelevad jutlustajad H. Rüdmik ja E. Saraoja.

TORONTO EESTI EVANGEELNE KOGUDUS
Stone Church, 45 Davenport Rd.
Jutlustaja Allan Laur,
141 Clark Ave., Unit 50 Thornhill, Ont. L3T 4P4. Tel. 889-8173.

Laup., 13. juunil kell 7 õ. KUULUTUSKOOSOLEK, Endla ja Helmut Rüdmik Floridast.

Pühap., 14. juunil kell 2 p.l. JUMALATEENISTUS, kõneleb H. Rüdmik, segakoor.

EELTEADE:

Laup., 20. juunil kell 7 õ. PIIBLIMAADE ÕHTU. Helmut Rüdmik näitab valguspilte, lühikõne.

TORONTO EELK JAKOBI KOGUDUS
Kirik: Redeemer Luteri kirik, (Bloor ja Indian Rd.)
Õp. T. Nõmmik, 501 Davisville Ave., Tortnto M4S 1J2. Tel 483-2478 ja 1-527-0410.

Kolmap., 17. juunil kell 19.00 ÕHTUTEENISTUS. Proovijutlus EELK Usuteadusliku Instituudi õpilaselt. õppejõudude ja kaasõpilaste osavõtul.

Pühap., 21. juunil kell 16.00 JUMALATEENISTUS. Laulab Pensionäride Klubi koor E. Tobrelutsu juhatusel, orelil Leida Pilt. Järgneb koosviibimine kohvilauas pr. L. Pilt'i puhkepalgale siirdumise puhul. Kõik teretulnud!

Õpetaja kõnetunnid: igal neljapäeval kell 18.00—19.30 omas kodus. 501 Davisville Ave., Toronto ning igal esmaspäeval kell 18.00—19.30 Hamiltoni kiriklas, 3 Mapleside Ave., Hamilton, tel.: 527-0410.

Eesti Pensionäride Klubi Torontos juhatus, istuvad vasakult E. Terts, H. Parsons, F. Terts (klubi esimees), E. Loosberg (abiesimees) ja H. Mägi; seisavad I. Leps, A. Laanep, A. Möller, O. Kraav, E. Kumm ja J. Soots. Foto: J. Säägi

Pensionärid lõpetasid hooaja

Suvine tegevus jätkub väljasõitudega

Neljapäeval, 4. juunil toimus Eesti Majas Eesti Pensionäride Klubi Torontos käesoleva hooaja viimane koosviibimine, kus üle 300 klubi liikme ja külalise istusid kohvilauas. Kaugemate külalistena viibisid kohal J. Kõrk Stokholmist, pr. Pärnsalu Londonist, Inglismaalt ja üks külaline Los Angelesest, samuti naaberlinna Hamiltoni Pensionäride Klubi esindaja L. Wahtras abikaasaga.

Koosviibimise avas klubi esinaine F. Terts, soovides kõigile head tuju. Ta märkis ka, et kui tänases kohvilauas on üle 300, siis hiljutisele üldkoosolekule kogunes ainult 80. Oleks üldkoosolekust ka rohkem osavõtjaid olnud, ehk oleksite uue esinaise võinud valida. Nüüd aga on ees jälle kaheaastane ametiaeg. Tema alanud ametiaega aga kiideti heaks aplausiga.

Vaimulikus palvuses õpetaja E. Pähn viis mõtted 40 aastat tagasi toimunud küüditamise juurde ja pühendas oma sügavalt patriootilise sõnavõtu selle sündmuse tähistamisele. Palves ta palus õnnistust Kanada ja Ameerika riigijuhtidele ja rahvale,

Kodu-Eestis orjuses viibivate kaaseestlaste eest ja lootis, et Jumal annaks tagasi vabaduse kannatavale kodumaale.

Pensionäride naiskoor kevadises rõivastuses laulis E. Tobrelutsu juhatusel esimesena eelmise koorijuhi L. Pilti koori moto: „Laskem laulul lennata". Järgnesid Visnapuu sõnadele loodud „Oo, lõõri, lõõri lõokene", kolmandaks P. Tammeveski „Kuule, kuis kõlab kodumaa laan" ja „Kullerkupp" ning viimasena „Kojuigatsuse laul". Kaks viimast olid soovilaulud ning koorijuhti tänati kimbu lilledega ja koori tugeva aplausiga.

Koorijuht E. Tobreluts avaldas tänu ka eelmisele koorijuhile L. Piltile koorimoto ja abi eest. Kuna see oli hooaja viimane koosviibimine, siis kooriliikmete poolt ulatati koorijuhile nelke. Koor on esinenud hooajal 14 korda ja lauluharjutusi on olnud 22.

Järgnevalt pakuti klubi perenaiste poolt kohvi ja pärast kohvi joomist Irene Loosberg laulis neli laulu, klaveril saatis Aino Kurg.

Dr. Endel Aruja pöördus rahva poole sooviga, et nad annetaksid oma sahtlitesse ja karpidesse ajajooksul kogunenud materjale Tartu Instituudi arhiivile.

Ja kui kõik ei soovi sinna annetusi teha, siis võib seda teha Eesti Keskarhiivile Kanadas. Ta suunas tähelepanu ka prof. A. Võõbuse suurele Eesti ajalooraamatule ja soovitas seda tööd ostmisega toetada.

Lõpuks esinaine F. Terts tänas soliste, saatjat, laulukoori ja juhti ning kõiki koosviibimisele kaasa aidanuid. Ta tegi teatavaks suvise kava, kus on ettenähtud 17. juunil tervisvõimlejate ringi väljasõit Jõekäärule; 24. juunil klubi väljasõit Niagarale; 8. juulil sõidetakse E. Tertsi tallu ja 19. augustil on väljasõit koos Hamiltoni Pensionäride Klubiga Seedriorule.

TORONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS
883 Broadview Ave.
Tel. 465-0639
Pastor K. Raid
36 Bards Walkway,
Willowdale, Ont. M2J 4T9
Tel. 499-6488.

VABADUSE KUULUTUSE" raadiosaated igal pühapäeval kell 3 p.l. WHLD 1270 kc.

Pühap., 14. juunil kell 10.15 hommikul PÜHAPÄEVAKOOL. Kell 11 homm JUMALATEENISTUS, kõneleb J. Puusaag, meeskoor. Kell 6 õ. KUULUTUSKOOSOLEK, kõneleb J. Puusaag, noorte vokaaltrio.

EELK TORONTO VANA ANDRESE KOGUDUS
Carltoni ja Jarvise nurgal
Õpetaja Andres Taul
Toronto, Ont. M6G 3K6
17 Frank Cresc.
Tel. 656-5248, kirik 923-5172

Pühap., 14. juunil SURNUAIAPÜHA jumalateenistus Mt. Pleasant kalmistu eestlaste osas kell 3 p.l., York kalmistu eestlaste osas, Sec. N kell 5 p.l.

Pühap., 21. juunil Usuteadusliku Instituudi lõpu-jumalateenistus kell 11 homm. Armulaud. Jutlustab prof. dr. A. Võõbus.

Pühap., 28. juunil JUMALATEENISTUS kell 4 p.l.

ÕPETAJA KÕNETUNNID teisip. ja neljap. 6—8 kiriku käärkambris.

Eestlased käisid Piiblimaadel

Suurima sellelaadilise üritusena alustasid 86 eestlast mai kuus New-Yorgist turismireisi Piibli Maadele. Turismi korraldajaks oli pastor Helmut Rüdmik, kellega koos on piibli-maid külastanud sajad eestlased möödunud aastate jooksul.

Esimene peatus oli Ammanis, Jordani kuningriigi pealinnas. Külastati ka nabatealaste poolt kivimägestikku raiutud Petra imelinna. Piir ületati Iisraelisse Jeeriko kohal, ületades Jordani jõe silla, mis avatud turistidele.

Iisraelis külastasid eestlased Samaariamaad ja peatuti ka Jaakobi kaevu ääres. Imeilusas Galileas imetlesid eestlased looduse ilu „Mäejutluse" mäenõlvakul, sõödi „Peetruse kalapraadi" ja sõideti laevaga üle järve Kapernauma linna varemetele.

Südanthaaravad olid hetked Naatsareti vanas „kogudusekojas", kus Jeesus kord oma esimese jutluse jutlustas, siis Ketsemani aias ja Õlimäel.

Eestlased kandsid terve turismireisi ajal rinnas sini-must-valge värvidega nimesilte. Kahte moodsat turismibussi kaunistasid eesti värvidega loosungid: „Estonian Pilgrimage". Teel kohtuti ka mitme eesti juudiga, kes kümmekond aastat tagasi pääsenud vabadusse. Nad kõik räägivad head eesti keelt, loevad regulaarselt eesti kirjandust ja ülistavad eestlasi taevani!

Jeruusalemmas ööbiti 4 ööd ja peale vanalinna külastati Petlemmas Jeesuse sünnikohta ja karjaste väljakut. Unustamatu mälestusena oli eestikeelne vabaõhu-jumalateenistus Kristuse tühja hauakoopa juures asuvas aias, mis 2000 a. tagasi kuulus Joosepile Armaatiast. Vaatega Kolgatale, meenutasid 86 eestlast seal Kristuse ristilunastuse suurust.

Kairosse saabudes viidi eestlased ööbima uude „Holiday Inn" luksushotelli, kus eestlased pidasid reisi viimasel õhtul erilaadis lahkumiskoosviibimise ja sellele järgneva bankett-õhtusöögi. Külastati Moosese aegseid Sakkara ja Memphise linnu ja kuulsaid Giza püramiide.

Turismireisi heaks kordamineku aitasid oma suure panusega kaasa A. Truuvert Torontost ja E. Heinsoo ja A. Randpalu Montrealist. Vaimulike lauludega esinesid Anadie Allik Floridast ja Dagmar Muru Montrealist. Turismireisi üldjuhile pastor H. Rüdmikule oli abiks Erich Allik Floridast. Vaimulike sõnavõttudega teenisid Heino Altosaar ja Edgar Heinsoo Montrealist.

Kuna ruumi puudusel ei saadud kõiki registreerijaid turismireisile kaasa võtta, siis korraldab pastor H. Rüdmik uue piiblimaade turismireisi täiendatud kujul 26. okt. kuni 9. nov. k.a. Seekord piirdutakse vaid ühe turismibussiga. Üksikasjaliseks informatsiooniks ja reisikavaks palutakse kirjutada: Rev. Helmut Rüdmik, 783 Arton Lane N.E. PORT ST. LUCIE. Florida 33452. U.S.A.

Valgas vangistati baptisti jutlustaja

Eesti Vangistatud Vabadusvõitlejate Abistamiskeskusele antud teateil arreteeriti Valgas tegutsenud baptisti pastor Dimitri Minjakov 21. jaanuaril ja paigutati Tallinna keskvanglasse, kus ta protestiks ebaseadusliku kinnipidamise pärast teostas pooleteistkuulise näljastreigi.

Dimitri Minjakov on sündinud 1922. Ta on peaaegu kakskümmend aastat olnud ühe registreerimata baptistikoguduse pastoriks. Ta on olnud kaheksa aastat nõukogude vanglais ja sunnitöölaagreis. Viimased aastad on ta ennast ametivõimude eest varjanud. Ta abikaasa suri eelmisel aastal, poeg aga asub Valgas.

300 võimlejat demonstreerisid oma võimeid

„Ritmika" esimese hooaja lõpuõhtul

Möödunud reede õhtul toimus Monarch Park keskkooli võimlas moodsa naisvõimlemise organisatsiooni „Ritmika" esimese aasta lõpudemonstratsioon. Üle 300-le võimlejale, kelle hulgas oli väga palju noori, oli see uhkustunnet äratavaks suursündmuseks, näidates vanemaile ja tuttavaile aasta jooksul õpitut. Suur oli ka külastajate huvi, kes täitis kõik võimalikud kohad.

Avatseremoonia ajal marssis arvukas võimlejaspere oma lippude ja harjutuste asukohta märkivate siltidega saali ning väikestel näis eriti pidulikku tunnet ja kindlat sammu sisendavat rohke vaatajaskonna aplaus.

Enne demonstratsioone ütles „Ritmika" kaasjuhataja ja nooremate tütarlaste rutiinide koreograaf Siina Kasekamp sissejuhatuseks, et võimlemisorganisatsioonil on olnud möödunud talvine hooaeg esimeseks aastaks ja septembris kursuse avades registreeris kohe paarsada ning aasta jooksul on see pere kasvanud üle 300-liseks, kuna rütmiline võimlemine on naiselik viis end vormis hoida. Möödunud perioodil toimusid harjutused seitsmes kohas.

Esimesel talvel tehti ainult rütmilist võimlemist, kuid tulevikus loodetakse ka võistlusvõimlemiseni jõuda, kui edasi arenetakse.

Kava algas väiksemate, keda oli 40 ümber, lippude ja rütmilöömise keppidega võimlemisega. Järgnesid tüdrukud erigruppidest, ühed lindiga, teised nööriga, pannes avara võimlapõranda kahes eritegevuses keerlema ja hüppama.

Edasi tulid valitud tütarlapsed ühe palliga; selles grupis olid võimlejad juba vähemalt kuni paariaastase kogemustega. Täiskasvanute arvukas grupp esitas vormishoidmiseks vajalikku vaba liikumist. Tütarlapsed vabarutiine, valikvõimlejad nuiadega võimlemist ja teismeliste valikgrupp võimlemist rätikuga. See oli võimlemislavastus ärkamise motiiviga päevaseks tegevuseks võib olla ka õitsemiseks, kuni jälle sama räti alla puhkele jäädi.

Teismeliste valikrühma oli treeninud Annely Riga ja Siina Kasekamp, täiskasvanute valikgruppi A. Riga.

Teisel poolel alustati jälle väikseimatega, kes moodustasid põrandale neli ringi ja hakkasid oma oskusi näitama palliga. Järgmine vanuseklass esitas vabaliikumist lapseliku mänglemisena. Edasijõudnud täiskasvanud esitasid põhilisi rõngaga eriti koordinatsiooni nõudvaid harjutusi. Teismeliste grupp esitas kombineeritud põhilist lindivõimlemist, mis oli eriti meeleolutsev valsirütmilise muusikaga taustal. Jälle esitasid tütarlapsed võimlemist nööri ja lindiga, kasutades nööri hüpeteks. Valikrühm esitas kahe palliga nõudliku rutiini, kus kätele oli antud tasakaalustatud ülesanne.

Väga hoogne ja dünaamiliselt haarav oli dzhässimuusika rütmis esitatud rõõmus liikumine „WOW" teismeliste valikrühmalt.

Viimaseks esitas täiskasvanute eliitgrupp võimlemist vimplitega, kus oli nuiadele omane tehnika, aga kasutati valgeid vimpleid, mis kogu võimla oma lehvimisega liikuma pani.

Pärast lõputseremooniat, kus kõik võimlejad uuesti võimla põrandal üles rivistusid, tänas S. Kasekamp kõiki osavõtu eest, aga ka oma kuut pianisti, kellele ulatati lilli, samuti oma teisi kaasaaitajaid, kes mitmel viisil olid õhtu õnnestumisele abiks olnud. Teadustajaks oli õhtul Anne Liis Tüll. Kui kõik olid tänulilli saanud, ulatati õpilaste poolt juhatajaile Annely Rigale ja Siina Kasekampile noorte võimlejate poolt lilli ja kingitusi.

Lõpuks teatati, et suvine programm tütarlastele ja täiskasvanuile algab 10. juunil Bedford Park koolis ja „Ritmika" sügisesed programmid 14. sept. nädalal.

Võimlemisõhtul oli mõneti märgata oma tegevuse lõpetanud Helene Tiiduse vaimu, arvukalt tema õpilasi jätkasid „Ritmikas" oma võimlemist, aga oma kehalise kasvatuse haridusegi on Annly Riga saanud Tartu ülikoolis, kuna Siina Kasekamp on H. Tiiduse endine õpilane. Selle vaimsuse tunnetamine näis emades usaldust andvat uue võimlemisorganisatsiooni vastu ja seda püüdlikku väljendustäpsust ja viimistletud võimlemisrutiine pakuti ka vaatajaile. Mõnes pealtnäha tavalises rutiinis võis märgata erilist viimistletust- ja nüansirikkust, mis silmi sidus.

XI Eesti Päevad ja XXIV Eesti Mängud Austraalias

Melbourne'is toimuvad käesoleva aasta lõpul XI Eesti Päevad ja XXIV Eesti Mängud Austraalias. Need pidustused hõlmavad mitmeid rahvuslikke, kultuurilisi ja sportlikke alasid. Esimesel päeval, laupäeval, 26. detsembril algavad korv- ja võrkpallivõistlused, on XXIV Eesti Mängude avamine ja hiljem sõprusõhtu.

Järgneval pühapäeval on kavas rahvatantsijate ja võimlejate proov, pidulik jumalateenistus, XI Eesti Päevade avamine, näituste avamine ja üllatusteõhtu.

Esmaspäeval, 28. detsembril on korv- ja võrkpalli võistluste jätkamine, kooride proovid, kooride vastuvõtt, rahvusliku kasvatuse kongress ja eesti teater.

Teisipäeval, 29. detsembril kooride proovid, kergejõustiku võistlused, rahvatantsijate ja naisvõimlejate esinemised ning viimasena Eesti Teater Kanadas etendus. Viimane on siiski alles otsustamisel.

Kolmapäeval, 30. detsembril korv- ja võrkpallivõistluste finaalid, lastepeo proov ja lastepidu ning XI Eesti Päevade laulupidu.

Neljapäeval, 31. detsembril Austraalia Eesti Seltside Liidu peakoosolek, vanaaasta jumalateenistus ja aastavahetuse ball ning XI Eesti Päevade lõpetamine.

Peale selle toimub nende päevade ajal veel Austraalia Eesti Päoostkonna Sinod, ujumise, tennise, lauatennise, laskmise, male, bridzhi ja golfi-võistlused, mille täpsed kavad tehakse varem teatavaks.

TORONTO LINN 1981 KINNISVARAMAKSUD

Vastavalt Municipal ja Assessment Act'ile ja Toronto linna määrustele nr. 299-81 ja 300-81 on kinnisvaramaksud 1981. aastaks kindlaks määratud. Vahepealsetele arvetele lisaks kuuluvad ülejäänud arved tasumisele järgmiselt:

Kõik linnajaod	Viies osamaks	Kuues osamaks	Seitsmes osamaks	Kaheksas osamaks
	15. juunil	15. juulil	17. augustil	15. septembril

Kinnisvaramaksude arved kõigis linnajagudes postitati 1. juunil või enne seda.

Maksumaksjad, kes ei saa oma arveid ettenähtud kuupäevadel või varsti pärast eelpoolmärgitud kuupäevi, peavad koheselt pöörduma kas isiklikult: Tax Information Counter, Main Floor, City Hall, telefonil: 367-7115 või kirjalikult: Tax Collector, City Hall, Toronto.

MAKSUDE TASUMINE: Makse võib tasuda osamaksude täies summas igas Metropolitan Toronto panga osakonnas või trust kompaniis ainult antud tähtpäeval või varem (pangad ja trust kompaniid võtavad asjaajamise eest väikese tasu).

Tshekid ja postirahakaardid kirjutada City Treasurer'i nimele ja saata posti teel City Hall'i.

Kantseleitunnid 8.30 e.l. kuni 4.30 p.l. esmaspäevast kuni reede pärastlõunani.

W. A. WILFORD
City Treasurer

Kai Kääridi tantsustuudio laieneb

Möödunud nädalal toimus Eesti Majas Kai Kääridi Balletikooli õpilasõhtu vanemaile ja lähemaile tuttavaile, kes jälgisid kooli 11 õpilase harjutusi ja esinemisi. Kava ulatuses anti ülevaade kooli tööst. Kool on kord nädalas harjutanud Eesti Majas, tema õpilaste esinemised on aga saanud tuntuks eesti organisatsioonide üritustel meelelahutuslike kava osadena. Kooli õpilaste vanus on 14-aastastest kuni 30-aastasteni, nende hulgas üks kahe lapse ema.

Kai Kääridi balleti õpetamisel on pikk eellugu. Kui Tõnis ja Rita Anvelt lõpetasid Torontos oma eesti balletistuudio, asus Kai Käärid seda kohta täitma. See katse jäi siiski lühikeseks kuna oma perekond kasvas ja ta oli sunnitud õpetajatööst loobuma.

Kuid unistused ei väsinud. Ta organiseeris 6-liikmelise tütarlaste grupi, hakates neid treenima ööklubi stiilis esinemisteks. Need tüdrukud, ja esinejate vajadus eesti ühiskonnas, oli positiivne lähenemisviis grupi eksistentsile.

Nii ongi viimastel aastatel Kai Kääridi tantsugrupp, koosnedes noortest eesti entusiastidest, harjutanud keldreis, köökides ja tagaõuedes, et täita osa eesti ühiskonna tegevuses.

Kuigi tüdrukuid on tulnud ja läinud, on grupi vaim nakatanud uusi. Nüüdseks on tantsugrupp juba töötanud üle 20 aasta ja on elanud üle oma kasvuaja ning võetud üheks osaks siinses eesti ühiskonnas.

Idee balletikooli avamiseks teostus 1978, kui grupp noori soovisid, et ta kasvataks grupi professionaalseid tantsitare nii balletis kui teistes tantsuvormides. Nii ta avaski 1978 Kai Kääridi Balletikooli teistkordselt oma elus. Esinemisvõimalused on suurenenud, koostööd on olnud eesti teatriga ja kanadalastele esineti Annual Centennial Festivals raames koos teiste etniliste gruppidega.

Pärast kolmeaastast õppetööd on kool arenenud professionaalsele amatööride tasemele. Nüüd on olemas küllaldane repertuaar täitmaks organisatsioonide ja esinemiskutsete vajadusi.

Praegu on 11 tantsitari, kes õpivad lavatantsu tehnikat ja on sellele lähenenud tõsise huviga.

Äsjane õpilasõhtu ei tähenda kooliaasta lõppemist, vaid õppetöö jätkub ka suvekuudel Willowdale'is igal kolmapäeval uute rutiinide õppimiseks sügisesteks esinemisteks. Üheks osaks on ettenähtud esinemine ka Killamängudel.

Rohkem kui tunniajalise programmi juurde andis Kai Käärid seletusi oma tööst ja eesmärkidest. Ta märkis, et kuna publik on näidanud huvi nende tööle just lavatantsulise grupina, siis on ka õppetöös tehtud muudatus ja rohkem tähelepanu on pandud esinemistele kui esialgsele eesmärgile balleti õppimiseks. Nüüd lubas Kai Käärid pühendada oma treeninguaja teatrilisele, ööklubilikule meelelahutuslikule esinemisele. Kuigi õpilased treenivad ainult ühel õhtul nädalas, on nad näidanud tõsist huvi ja uued õpilased tulevad õppimaks esinemiseks lavatantsulisel alal. Nii on senine balleti kool saanud uue nime ja see on nüüd „School of Performing Dance Techniques" (Esinemistantsude tehnika kool).

See areng on loonud vajaduse laialdasemaks tööks, mille lõpul on plaanid kaheks harjutusõhtuks nädalas koos assisteeriva balletiinstruktoriga järgmisel aastal.

Tänavuse õppeaasta lõpu lahendas Kai Käärid leidlikult, selle asemel et anda lõpetajaile mingisuguseid tunnistusi, kutsus ta kõiki oma tütreid ja nende arengut vaatama, samuti tutvuma kooli senise tegevusega ja saamaks teada tulevikukavadest.

Õpilasõhtul algasid harjutused keha soojendamisega, kus on vajalikud oskused tugevuseks ja tasakaaluks, järgnesid harjutuste kombinatsioonid, kuhu juba tantsu elemendid sisse tulid kiirete hüpete ja pöörakutega.

Viimases sektsioonis on juba ettevalmistus tantsuks selleks loodud koreograafilise rutiiniga.

Pärast „higistamist ja pisaraid", jõutakse lõpuks tantsuni. See oli maruline polka, milles ilmnes otse akrobaatlikke elemente.

Teises rutiinis on dzhässi stiili. Enne viimast rutiini ta kutsus välja oma assistandi Eve Lilleorg'i ja andis ülevaate tema balleti õppimisest ning teatest, et ta on kooli uueks balleti instruktoriks. Viimaseks rutiiniks oli liikumine rätikutega, kus oli kasutusel klassikalise balleti sujuvad liigutused. Lõpuks kinnitati ka Eve Lilleorgile, Ärni Kääridile lilli rinda ja Kai Käärid tutvustas kõiki oma õpilasi.

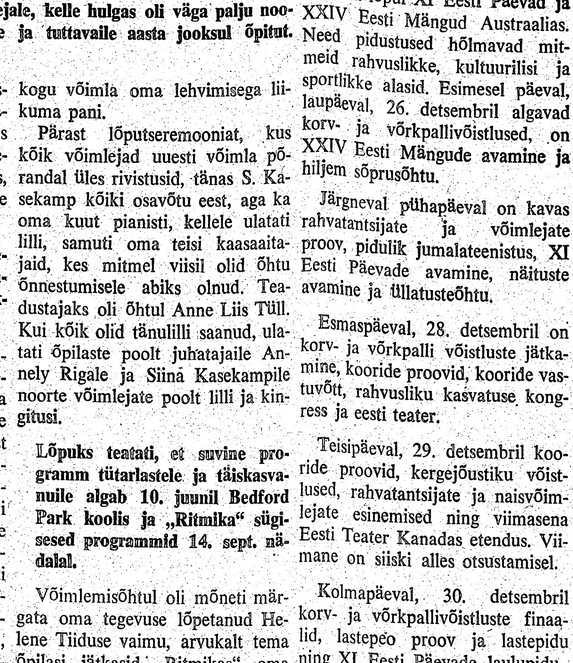

Kai Kääridi tantsustuudio tütarlapsed on sageli olnud meeldivaiks eesti organisatsioonide programmi täitjaiks. Pildil esinejad egiptlastena.
Foto: Vaba Eestlane

Talgutööd Seedriorul

Laupäeval, 4. juulil järjekordne Suvihari

Laupäeval, 30. ja pühapäeval 31. mail olid Seedriorul esimesed selleaastased suurtalgud, kus tehti koristustöid nii sees kui väljas. Kuigi laupäeva hommikupoolne oli kaunis „vingus näoga" ja tibas isegi vihma, ei heidutanud see sugugi kohale ilmunud „tööväge" ja kõik läks plaanikohaselt.

Korrastati magamistarede ümbrus, alustati silla ehitusega üle „kuristiku", värviti magamistarede ja Järvetare sisemus, aeti kinni eelmistel nädalatel tehtud „augud" ja pandi uus veetorustik allikatesse, millised „toidavad" Seedrioru pumbamaja ja ujulat. Ka peamaja sai mitmed uued aknad. Eriti jõudsalt edenes värvimine, kuna see oli „mehhaniseeritud", sest hr. Treen oli oma „pritsimismasinaga" asja juures.

Laupäeval tegutsesid meeskonnad Hamiltonist, Kitchenerist ja St. Catharinesist, pühapäevaks olid kohal ka londonlased ning ka Buffalo oli esindatud mõlemal päeval Karl Ots'a näol.

Arvuliselt võttis talgutest osa: Hamiltonist 10, Kitchenerist 25, Londonist 9 ja St. Catharinesist 6, kokku 50 inimest. Talguliste kõhutäite eest hoolitses Armilde Tammer oma abilistega.

Palju ja väga vajalikku tööd on aga tehtud igal nädalalõpul, niipea kui ilmastikuolud on seda lubanud ja ka nädala sees, kui tarvis oli. Nii on valminud uus sild ujulas, ujula põhi puhastatud, vee äravooluks torud puhastatud, mustvee torustik ja hoidetankid tühjendatud ning puhastatud, kui nimetada ainult suuremaid ettevõtmisi.

Kõigi nende tööde „mootoriks" on olnud Eduard Rebane ja tema abiline Heino Paluveer ning nende peamised abilised on olnud Seedriorul elavad pensionärid,

kes pole põlanud isegi labidaga kraavitöö tegemist, kuigi mõnel neist hakkab aastakoorem juba 80 ligi jõudma. Carl Rajamets sõidab igal vabal minutil trakoril, hoides Seedrioru haljasalade rohukasvu parajas pikkuses. Kuigi äratehtud tööde nimekiri on pikk, ei ole veel kaugeltki kõik tehtud mis vajalik ja töökäsi vajatakse igal nädalalõpul, et olla täielikult valmis laupäeval, 4. juulil toimuvale Suvi-harjale ja sellele järgnevale laste suvekodule, milline avab oma uksed pühapäeval, 12. juulil.

H. Toomsalu

Dr. NADIA WALTER ja dr. W. S. WALTER

Soovime teatada, et

HAMBAARST dr. K. REET ROMAN

on ühinenud meiega

131 Bloor St. West, kontor 514 — Tel. 922-6932

Vastuvõtt kokkuleppel, ka õhtuti!

SUVILA MÜÜA

eestlastele kuuluval jõesaarel Montreali külje. all. Vajab korrastamist.
Tel. 514-684-6752

- Mis on teie maja väärtus?
- Helistage meile! Meie anname teile tänase turuhinna.
- Meie müüme MLS kaudu või eksklusiivselt.

HEINO PÄRNSALU
Real Estate Broker
469-5118

LINDEN REAL ESTATE LTD., Realtor
1014 Queen St. E. (sissekäik 8 Boston Ave.) Toronto, Ont. M2M 2T9
— 21 a. kogemusi kinnisvarade vabendamisel —

Paljud eestlased majaomanikud ei tea,

et teen igasuguseid raud- ja puuaedu
kruntide ümber.
B. RISTIMÄGI, tel. 759-6424

ESTO MUTUAL FUND, LTD

Aktsia hind 3. juunil $14.25

145 King St. W., Room 1900
Toronto, Ont. M5H 1J8

Telefon päeval 364-1131
õhtu 925-6812

SPORT

Spordimärkmikust

Darmstadtis peetud võistlustel läks tänavust vasaraheitjate edetabelit juhtima läänesakslane Klaus Ploghaus 76.72-ga.

☆

Carl Lewis, 19-aastane ameeriklane, hüppas Los Angelesis peetud kergejõustikuvõistlustel kaugust 8.63, mis on maailma kõikide aegade paremuselt teine tulemus. Seda siiski ametlikult ei arvestata, kuna tuul puhus 0,2 sekundit üle lubatud normi ja oli tagant. Juba aastaid on Bob Beamoni kaugushüppe maailmarekord 8.90 m, olnud ligipääsematu, saavutatud Mexico City olümpiamängudel.

☆

Los Angelesis peetud kergejõustikuvõistlustel jooksis James Sanford 100 m ajaga 10,05 ja 200 m ajaga 20,20, teiseks jäi Dwayne Evans ajaga 20,34. 110 m tõkkejooksul olid kaks meest kiiremad maailmarekordimehest Ronaldo Nehemiahisest: Greg Foster sai ajaks 13,10, ja Sam Turner 13,43, Nehemiahis 13,46. Andre Phillips jooksis 400 m tõkkeid ajaga 48,62.

Hüpetes tulid esikohale, Willie Branks kolmikhüppes 17.19 ja Brian Stanton kõrgushüppes 2.26. Brain Oldfield tõukas kuuli 21.16 ja Mike Carter 20.95.

☆

Tempes, Arizonas peetud kergejõustikuvõistlusel sai tänavuse parima välisvõistluse tulemuse kuulitõukes ameeriklane Brian Oldfield tulemusega 21.53. Samal võistlusel saavutas kettaheites Knut Hjeltnes 67.44; norralase edetabelis olemine oli siiski üürike, kuna Plucknett tegi koheselt uue maailmarekordi.

☆

Adelaides peetud kergejõustikuvõistlustel näitas häid tulemusi Austraalia kõrgushüppemeistriks tulnud Christine Stanton, kes seitsmevõistlusel kogus 5724 punkti. Kümnevõistluses oli esimene Peter Hadfield 7886 punktiga.

☆

19-aastane ameeriklane Carl Lewis jooksis Dallases 100 m ajaga 10,00, mis on tasase raja maailmarekord; Jim Hinesi maailmarekord 9,95 ja samuti kuubalase Silvio Leonardi 9,98 on saavutatud mägisrajal. Samal võistlusel Lewis jooksis 200 m ajaga 20,73 ja hüppas kaugust 8.25.

☆

Hiljutine Ben Plucknetti kettaheiterekord on järjekorras viies maailmarekord, mis on 15 aasta jooksul tehtud Kalifornias. Selle areng nende aastate jooksul on olnud

65.22 Ludvik Danek, Tshehhoslovakkia, 1965
66.54 Jay Silvester, USA, 1968
68.40 Silvester
68.40 Ricky Bruch, Rootsi, 1972
68.48 John van Reenen, Lõuna-Aafrika, 1975
69.10 John Powell, USA, 1975
69.18 Mac Wilkins, USA, 1976
70.86 Wilkins
71.16 Wolfg. Schmidt, Ida-Saksamaa, 1978
71.20 Ben Plucknett, USA, 1981

★

Torontos, North York koolide meistrivõistlustel jooksis 14-aastane üheksanda klassi õpilane 100 m ajaga 10,64 ja võitis kümne meetriga oma kaasvõistlejaid.

Spordiuudiseid kodumaalt

Varakevadiste võistlustega Ida-Saksamaa Stechlini järve auhinnale algas allveeorienteerumises rahvusvaheliste võistluste hooaeg. Esikohale tuli N. Liidu võistkond, kelle hulgas olid Eesti allveesportlased Tiina Kompus ja Jüri Kravets. Individuaalselt oli Tiina Kompus puiujumises kolmas. Ka meestest sai Jüri Kravets kolm korda kolmanda koha. Eesti meistrivõistlused peetakse juuni keskpaiku Viitna järvel.

☆

Põltsamaal, Lillevere kolhoosi staadionil toimus heitjate-tõukajate võistlus, kus osavõtjaid oli ka Lätist ja Leedust. Kettaheites tuli esikohale uus Eesti rekordimees Kalev Külv — 60.74, teine leedulane Jonas Shiaudinis 59.90, viies eestlane Ahto Paavo — 54.80. Üldvõitja selgitamiseks asusid samad mehed ka kuuli tõukama, seal oli parim lätlane Zarnis Bojans 19.60-ga, teine leedulane Donas Stukonis — 19.12 ja kolmas eestlane Enn Rohula — 18.17. Kalev Külv tõukas 17.13.

Noortest oli parim Tiit Hakman, kes tõukas kuuli 15.19 ja heitis ketast 61.08, viimane on uueks Eesti noorterekordiks.

☆

Noorte heitjate päeval Valgas lisandus Eesti odaviskajaile uus 70 meetri mees, kelleks on 19-aastane Marek Kaleta, saavutusega 72.12, poiste A-klassis saavutas Jüri Peterson 68.20.

Kathy Tihane pika lindiga

Toimetusele saadetud kirjandus

EESTI KIRIK nr. 2 — 1981. EELK häälekandjas kirjutavad: R. Koolmeister „Pilaatus, Heroodes ja Jeesus", E. Lootsma „Viimased kohtumised Jeesusega", E. Kuusler „Lootus ja inimene", K. Raudsepp „Pisut on meile vaja", R. Koolmeister „Kus asus Peetruse Baabülon?", E. Kõpp „Kas oleme veel ristiusku", R. Kiviranna „Apostliku usutunnistuse tõed meie hingele", V. Piirsalu „Kannatusmängud Oberammergaus", I. Arens „Pärnu-Jaagupi (Korbe) kihelkonna ja kiriku vanimast ja vanemast ajaloost", R. Koolmeister „Omri koda", S.E. Lind „Kolm teoloogi", R. Koolmeister „Jaan Rebane 80 aastane" ja „Eduard Lind 70 aastane", K. Veem „Sven Danell in memoriam" E. Ridala „Soome uus tolliseadus". Nende vahel vaimulikku luulet.

EESTI TEADUSLIKU SELTSI AASTARAAMAT VIII 1977—1979. (Annales Societatis Litterarum Estonicae in Svecia). Koguteoses kirjutavad K. Lepik „Proloog Eesti Vabariigi Tartu Ülikooli 60. aastapäevaks", A. Aberg „Karl XI och Estlands bönder", E. Blumefeldt „Ühest magistraalideest eesti ühiskondliku mõtte ajaloos poolsajandil enne 1917. aasta veebruarirevolutsiooni, E. Ridala „Peajooni Eesti välispoliitikast 1934—1940", E. Poom „Nationaleinkommen und besteuerung in Sowjet-Estland", H. Rebas „Baltic minorities in Schweden. Problems of methods and documentation. An introduction", G. Ränk „Hiiehobune", V. Uibopuu „Ingemanländishe Sprachgruppe", O. Kibe „Eesti arstiteaduslikust oskuskeelest", J. Koit „Arnold Soom. In memoriam", E. Pütsep „Armin Tuulse. In memoriam", H. Kauri „Edgar Kanti uurimistöö ainevald ja bibliograafia". Lisaks Eesti Teadusliku Seltsi Rootsis liikmete töid 1977—1979. Eesti Teaduslik Selts Rootsis 1977—1979 ja informatsiooni.

AJA KIRI nr. 4/5 — 1980. Sisus: „Vastu voolu", lugejaveerul „Pagulaskonna müüt", I. Salasoo „Sidekriips", toimetaja veerul „Miks nii hilja . . .", A. Sepp „Johannes Aavik 100", V. Salo intervjuu „Arvo Pärt Viinis", T. Virkhaus „Kulturi mõiste ja mõõt", H. Otsa „Mini-MÜ arvamine", J. Dreifelds „Elu Eestis, elu Soome", Käbi Lokk „MÜ 81", Niagara Peeter „Helmeid armsa ema keel", „Näod KLENK 80", H. Liitoja „Popiteost Eestis", E. Saar „Jossip Brodski luulest", koos luulenäidetega, I. Mikiver „60-ndate aastate poisid", M. Valgemäe „Leedu lavastaja Broadwayl", V. Salo „Risti-rästi", „Alämälöö", „Jaan Oad", Teised lehed, „Keelehuligaanid", R. Sepp „ „Postipoiss" & „Rahvuspropaganda", Teateid ja toimetusele saadetud kirjandust.

RAAMATUID

MÜÜGIL „VABA EESTLASE" TALITUSES

	Hind $	Saatekulu ¢
Arvo Mägi — EESTI RAHVA AJARAAMAT	26.—	$1.—
Fred Limberg — ISAMAA EEST	18.—	70
EDUARD RÜGA graafik ja maalija	10.—	50
A. Käbin — VAIM JA MULD	5.—	70
Ivar Ivask — ELUKOGU	10.—	$1.—
L. Kaagjärv — AASTAPÜHAD piibliteoloogilisi vaatlusi	7.50	$1.—
Heino Jõe — LUGU KÄBIST, LUGU KÄNNUST	2.—	35
Evald Mänd — AASTATE PÄRAND (kolmas valimik vaimulikke vaatlusi)	8.—	50
ESTONIAN SCOUTING	3.—	35
EESTI SKAUTLUS VIISKÜMMEND AASTAT	2.—	$1.—
TERR KUNGLA JUUBELJALBUM (T.E. Rahvatantsijate Rühm)	15.—	$1.—
Juhan Kangur — VAIM, VÕIM JA VABADUS	7.50	50
Haano Kompus — KUSTUTAMATA NÄLG KUNSTI JÄRELE	11.—	85
Anna Ahmatova — Marie Under — REEKVIEM	3.50	35
Herbert Michelson — KODUMAALT VÕÕRSILE	10.—	50
Herbert Michelson — SKAUTLIKUL TEEL	3.—	50
Herbert Michelson — NOORSOOTÖÖ RADADEL	3.—	50
Herbert Michelson — EESTI RADADELT	9.—	50
ESTONIAN OFFICIAL GUIDE	5.—	40
Paul Laan — MÕTTELEND — pilte ja peegeldusi	5.—	30
Eduard Krants — LUMELIITLASED (luuletuskogu)	3.—	30
Ilona Laaman — MIS NEED SIPELGAD (luuletuskogu)	3.—	30
August Kubja — KADUNUD KODUD — mälestused	4.—	30
August Kubja — MÄLESTUSI KODUSAARELT	2.—	20
Leho Lumiste — ALAMUSE ANDRES (biograafiline jutustus kirjanik Oskar Lutsust)	6.65	40
Ants Vomm — RISTSÕNAD I	2.50	30
Ants Vomm — RISTSÕNAD II	2.25	30
Ants Vomm — RISTSÕNAD III	2.25	30
Ants Vomm — RISTSÕNAD IV	2.25	30
Ants Vomm — MINU HING (luuletuskogu)	20.—	40
Ants Vomm — VARJUD (luuletuskogu)	8.—	50
Salme Ekbaum — AJATAR (luuletuskogu)	4.—	30
Aarand Roos — JUMALAGA, KARS JA ERZURUM	4.—	30
Aarand Roos — JUUTIDE KUNINGAS TALLINNAS	6.—	40
Johan Pitka — RAJUSÕLMED	8.50	40
Urve Karuks — KODAKONDUR (luuletuskogu)	6.—	30
Hannes Oja — KOPUTUSED ENESES (luuletuskogu)	1.50	30
Hannes Oja — TUNNETE PURDEL (luuletuskogu)	2.75	30
Andres Küng — MIS TOIMUB SOOMES?	14.—	50
Einar Sanden — LOOJANGUL LAHKUMINE TALLINNAST	16.20	50
VARRAKU JUTULEHT — KUS ON NEEME VANAVAARA?	5.—	50

RAAMATUID LASTELE:

KALEVIPOEG (õppe- ja tööraamat lastele)	3.—	50
ÕPETA MIND LUGEMA I (õppe- ja tööraamat eelkoolieelistele lastele värvitrükis)	4.—	40
ÕPETA MIND LUGEMA II (õppe- ja tööraamat eelkoolieelistele lastele värvitrükis)	5.—	40
EESTI KEELE HARJUTUSTIK I	3.—	50

Eesti prohvet Järve Jaan

Matthias Johann Eisen

5.

Naine hoidnud küll Jaani tagasi, aga ei Jaan hoolinud. Läinud koju, tapnud oina, söönud pea. Sest ajast saadik tulnud nagu teine vaim Jaani peale. Jaan hakanud ühest kohast teise hulkuma, teid välja mõõtma, sihte ajama, tulevikku ette kuulutama. A. Leppiku teisendi järele ütelnud Jaan heinamaal vikatit maha visates naisele: „Nüüd paju koor lahti, nüüd tarvis vilesid teha!" Selle peale läinud kohe hulkuma ja ette kuulutama.

Hoopis teistsuguse põhjuse tunneb Hanila kihelkonna rahvas. Sealpool valitseva arvamise järele mõjunud hirm sedavõrd Jaani peale, et Jaan olemise poolest ebanormaalseks saanud. Kord sõitnud Jaan omaltpoolt meestega Virtsu kalaranda. Teised mehed puhanud hobuseid, vist Mustu kõrtsi ees, — Jaan, igas asjas hoolas, sõitnud enne teisi edasi. Üksi sõites jõudnud ta Mustu nõmmele. Korraga kuulnud ta teed mööda ahela kõlinat lähenevat. Sel ajal hulkunud karutantsitajad oma loomadega mööda maad. Jaan hakanud kartma, et karu on tantsitajate käest ära põgenenud ja talle kallale tuleb. Hirmuga saatnud Jaan hobuse omapead edasi, ise aga roninud tee ääres suure tamme otsa. Ahela kõlin tulnud üsna Jaani lähedale, aga siis kadunud korraga ära. Jaan ei näinud midagi. Oodanud kaua aega tamme otsas, aga külamehi ei tulnud ikka veel järele. Viimaks väsinud Jaan tamme otsas ootamast, tulnud alla, lõiganud enesele tubli malaka ja läinud jalgsi Virtsu-Türna randa, kus ta ise seda lugu jutustanud.

Teisendi järele kuulnud Jaan Mustu nõmmes iseäralikku müri-nat enesele järele tulevat ja põgenenud hirmu pärast puu otsa, alles hiljem jõudnud ta Türni randa. Igatpidi on ta Mustu nõmmel mingisugust hirmu tunda saanud ja see hirm on ta vaimu omadúste kohta mõju avaldanud. Mustu nõmme juhtumisest peale on nähtud muudatust Jaani olekus; ta hakanud sestsaadik prohveti viisil rääkima. Vististi hakkas Jaan sest ajast peale mingisuguse närvikava vapustuse tagajärjel vaimuhaiguse tunnuseid avaldama. Need märgid ilmusid iseäralikes tegudes ja ettekuulutustes. Naissoo külas Teiseperes palunud ta kord: „Tooge mulle mune süüa!" Toodud. Jaan vastu: „Ei, tooge mulle neid hobuse mune!" Toodud laudast hobuse mune. Jaan võtnud, kastnud soolveesse, söönud, öelnud: „Läheb ja ei lähe! Viimasel ajal muutub pühakiri inimeste meelest nii halvaks kui hobuse muna!" Rahvas ei taha „hobuse munade" söömises ometi mingisugust vaimuhaige lollust näha, vaid ainult prohvetlikku ettetähendust ja ettekuulutust.

Sõda

Rahva teadmise järele teeb Järve-Jaan sõjaga tihti tegemist, seda Vana Testamendi prohvetite viisi pea sõnadega, pea tegudega ette kuulutades.

Kord ostnud Jaan Audru või Pootsi rannas silku ja pannud koormale. Korraga tulnud vaim talle peale. Jaan visanud riided seljast, jätnud koorma maha, hakanud ihualasti kodu poole jooksma. Ise karjunud: „Sõda tuleb!" Sõda tuleb!" Teisendi järgi: „Tuli taga! Tuli taga!" Teise teisendi järgi hüüdnud: „Sõda, tuli ja meri on taga!" Nii jooksnud Jaan rannast kuni Koonga Suuresillani — teisendi järgi Selepere külani Paka mäele. Paka mäele ehk Piiri männikust paarsada sammu eemale löönud ta kirvega kivisse tubli rammi ja ütelnud: „Siia jääb sõda seisma! Maa, kust ma läbi tulin, jääb paljaks nagu alasti inimene!" — Lähedal oleva männiku kohal olnud vanasti põld. Mõisa teomehed kündnud parajasti. Naelaka Siim olnud Jaanile hea tuttav. Jaan hüüdma: „Siim, kaim, tule, kata mind!" Siim andnud Jaanile omad püksid. Siis sammunud Jaan edasi teele, mis Koongast Kõima poole läheb. Praeguse Pikara koolimaja kohal ütelnud Jaan: „Siin peab laagri paik olema!" Seal läinud edasi versta 14 Rabara küla Kabelimäele. Seal ütelnud: „Siin võib mehe poeg puhata!" Heitnud sinna pikali väsimust puhkama.

Teisendi järgi hüüdnud Jaan alasti joostes: „Niisama kui mina nüüd jooksen, peavad inimesed kord mere äärest põgenema!"

Teinekord jälle kuulutanud Jaan ette: „Kord algab maailma sõda. Tuleb suur vere äravalamine. 10—12 kuningat hakkavad teineteisega sõdima! Ka meie maale tuleb suur vere äravalamine. Sõda tuleb Pärnu poolt — teisendi järgi Sõrve sääre poolt; mitmed ei mäleta enam Jaani koha määrust. — Nätsi mäele (Kalli ja Tõstamaa raba vahele) löönud Jaan poole saarepuust reeaisa püsti ja ütelnud: „Siia peab sõda seisma jääma!" Kuid pool aisa hakanud kasvama, kasvanud suureks. Nüüd vist on see saar maha raiutud.

Mihkli kihelkonnas raiunud Jaan Järvekülas Annuse talus ühe lauda või aida seina sisse kolm risti. Ütelnud ise: „Kui see laut maha lõhutakse, algab sõda ja kui see maha tuleb, lõpeb sõda!"

Rahva arvamise järgi tähendanud Jaan selle ettekuulutusega suurt maailmasõda, sest just 1914 parandanud peremees seda lauta, mille sisse Jaan need kolm risti raiunud. 1920 kevadel kukkunud A. Leppiku teate järgi selle lagi maha ja — sõda jäänud seisma. Mitmed katsuvad Jaani ettekuulutust nii seletada, nagu ulataks sõda Mätsi ehk Paka mäeni. Teised jälle seletavad nii, et mere äärest kuni nimetatud mäeni inimesed ära põgenevad ehk inimesi sunnitakse välja kolima.

A. Leppiku teisendi järgi ütelnud Jaan kodu Annusel tare ehitades: „Kui mu kätetööd enam tarvis ei ole, tuleb sõda." 1914 tehtud tare uuesti ja sõda algaski.

A. Põntsoni teisendi järgi ütelnüd Jaan oma kodukülas kusagil kohas: „Kui siia uks tehakse, tuleb ilmasõda!" 1914 ehitanud peremees just sinna kohta tare. Lõpetanud katuse tegemise ja ütelnud: „Minu tare on valmis ja uks ka seal, kus Jaan ütelnud, aga sõda pole kuskilt kuulda!" Mõni päev hiljemini selgus aga, et just sealsamal päeval, mil peremees tare ehitamise lõpetas Austria Serbiale sõja kuulutas.

A. Leppiku teadete järgi kuulutanud Jaan: „Pärnu linna tuleb nii järsku sõda, et aega ei ole riideid selga panna!" Rahvas seletab muidugi, et see ettekuulutus augusti kuus 1915 täide läinud.

Naised kuulnud Pärnus pommitamist. Ütelnud kohe: „Paneme ruttu puhtad särgid selga! Kui surma saame, kes meile siis enam puhtad särgib selga paneb!" Mõned pannud särgid selga, teisi ei ole hirm enam lasknud nii palju aega viita. Põgenenud ülepeakaela. Mõne aja pärast tagasi tulles leidnud särgid toast toolilt eest. Omalt poolt pean tähendama, et nimetatud ettekuulutamisest enne Pärnu pommitamist midagi ei teatud. Alles pärast pommitamist sai see kuulutus laiemalt tuttavaks.

Teisendi järgi (J. Sternfeldilt Jäärjast) jooksnud Jaan kusagilt kaugelt tundmata kohast kuni Pärnu Elisabeti kirikuni. Kogu aeg karjunud ise: „Sõda tuleb! Sõda tuleb!" Kiriku juurde jõudes pistnud ta kepi maa sisse ja ütelnud ise: „Siit maalt (= siit saadik) saab sõda lõppema ja siit maalt peab ka kirik vere sisse jääma!" — M. Liedenbergi teisendi järgi näinud Jaan Pärnus mõttekujutuses sõda. Ütelnud ise: „Saksa kiriku ees tõstetakse kulbiga verd!" Hakanud siis Pärnu Saksa kiriku juurest alasti jooksma ja jooksnud alasti kuni Koongasse välja, arvates, et tal sõda kannul. Alles Koongas pannud särgi selga, ütledes: „Siia jääb sõda seisma!"

Teisendi järgi visanud Jaan Kaubi kõrtsi juures kolm keppi korraga õhku ja ütelnud: „Siin saab viimne lahing löödud!"

A. A. Leppikult saadud teisendi järele läinud Jaan Audrus merre ujuma. Äkisti karanud veest välja, pannud riided selga ja pistnud jooksma. Jooksnud kuni Koongasse, kus kirve kivisse löönud, ütledes: „Siia jääb sõda seisma. Kolm kuningat peavad siin kivi ääres aru!" Koonga mõisa põllu tänavas saab sõjalaager olema. Võitra küla jääb terveks nagu kanamuna. — J. Nenni teate järgi löönud Jaan Koonga tee ääres Puistermaa talu ligidal suure kivi küljest täki ära, üteldes: „Siia jääb sõda seisma!"

(Järgneb)

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1002, Royal Trust Tower
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 8/ 9-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

TED ROLAND LAAN
advokaat-notar
133 Richmond St. W., Ste 705
Toronto, M5H 2L3
Tel. 364-7072

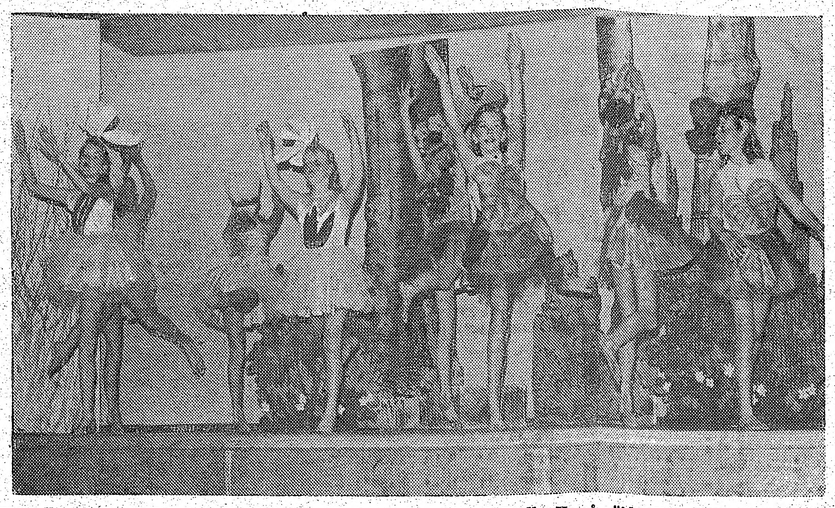

Kevadlillede tants T.E.S. Täienduskooli emadepäeval esitatud Endla Komi näidendis „Lilli sulle, emakene". Nägudega vaataja poole (vasakult) Karina Tamm, Kia Puhm, Tiina Pedel ja Kristina Nõu.
Foto: Vaba eestlane

VABA EESTLANE

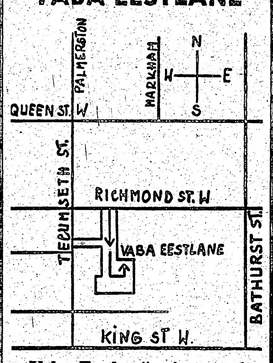

„Vaba Eestlase" toimetuse ja talituse asukoha plaan

TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast
reedeni kella 9—3-ni

Telefonid: toimetus 364-7521
talitus 364-7675

Toimetajad kodus
väljaspool tööaega:
Karl Arro 482-0242
Hannes Oja 481-5316

Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

KUULUTAMINE VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

Kuulutuste hinnad:

üks toll ühel veerul	$4.—
esiküljel	$5.—
tagaküljel	$4.50

KUULUTUSI VÕTAVAD VASTU:

1. **Vaba Eestlase talitus**
135 Tecumseth Street
Telefon 364-7675
Postiaadress: Box 70. Stn. C.
Toronto, Ont. M6J 3M7
Talitus väljaspool tööaega:
Helmi Liivandi 251-6495

2. **Mrs. Leida Marley**
Postiaadress:
9 Parravano Ct.
Willowdale, Ont. M2R 3S8
Telefon: 223-0080

Inimesed talu ümber

Ilmar Jaks, Talu. Romaan. EKK, 1980. 194 lk.

Ilmar Jaks on meie kirjanduses tuntud peenekoelise psühholoogilise analüüsi meistrina. Ta on leidnud alati inimese sisimate impulsside lätte, millest kõik ta toimimisviisid ja elukujundused lähtuvad, näidate et tegelik elu ja probleemid on vaid pealispind väga keerukale sisemaailma reageerimistele ja nüanssidele.

Oma uue romaaniga „Talu" läheb ta ilmselt tagasi eesti talupojakirjanduse juurde. See kirjeldab mõneaastast perioodi talus, mis lõpeb nõukogude okupatsiooniajal tehtud eesti talu amputatsiooniga. Kuid ka see üldiseloomustus on eksiteele viiv, sest Jaks pole tahtnud luua uut monumenti eesti talule ega selle talupojaseisusele. Jaksi talu on vaimne mõiste, mis seob kuut inimest. Selles on mees keda abielu on viinud talust välja, kuid kes jagab oma elu abikaasa ja talu vahel, mis teda vahetevahel vastupidamatult talu tegevusse kutsub. Abikaasale on talu aga midagi peletuslikku, sest see võtab osa tema mehest. Mehel on õde, kes kohusetundest ja üksiolemisest on jäänud tallu, kui kohta, kus ta tunneb julgeolekut elu ees. Sama maailma ihaldab armastuse kaudu tungida hulkur mees. Ja seal on noor poiss, kes jätab linnakodu talus elamiseks ning tema vend, kes valib hariduse kui absoluutse elusihi. Kirjanik näitab nende sidet maaga, kui vaimse ühikuga, mis on tegelaste elu suunavaks ja juhtivaks jõuks.

Jaksi talu on ühe väikelinna läheduses, mille koordinaadid näivat sobivat autori oma koolilinnaga ja selle ümbrusega. Mees, keda armastus naise vastu muudab lõhestunud linlaseks ja maainimeseks, kõigub kahe pooluse vahel. Suurem armastus kodutalu vastu aga väljendub vanatüdrukust ões, kes kohusetundlikult hoiab talu langemast mahajäetusse ja kelle enesegi armastus on nagu kesapõllu ärkamine elu tunnetusse.

Tegelastes on nagu käsusõnalik tõdemus: sina pead palehigis maad harima, pead maa juurde kuuluma ja täitma selle erinimestest jätkuvat arengulugu. Kuid sündmused mis taluga seotud, on siiski psühholoogilised vaatlused eesti inimtõu talupoegliku mentaliteediga, mis võib olla nagu jumala teenimine suure armastusega, aga see võib olla ka orjalik käsutäitmine ja muutuda nagu karistusvahendiks süümepingetele füüsilise rabelemisega.

Ometi on Jaksil teose lahendamine lihtne eesti talule saatuseks saanud ajaloolise aregu tõttu. Uus võim anastab poole talust, mis ühele on ammuodatud lahenduseks, teisele aga mõistmatuks kaotuseks, kuna lahine inimene, kel talust polnud mingit osa, tunneb ägedaimat trotsitunnet ja opositsiooni anastajate vastu, näidates veelgi ühest aspektist eesti maatameeste peremeheks saamise ideaali, aga mitte uusmaasaajana senise peremehe künnivagudele.

Jaks on hea stiilimeister. Lühidalt, mõnikord verbita lauses, vormib ta mõtteid konkreetseiks ühikuiks. Tema analüütiline kaemuse oskus aga tõuseb määravaks teguriks, kui ta asjalikult läheneb kõigile oma tegelastele, neid vaadeldes ilma ühtki eelistamata. Eesti talu idee selle aastasadade pikkuses vormumises ja kujunemiskäikudes on nagu inimeseks saanud oma vaimses suuruses ja ilmneb nende tegelaste elusaatusis, mis on üllatuslikud talu staatilises olemuses.

Hannes Oja

Mälestuskülgi Valga teatrist

Eesti oli tuntud teatrimaa mitte ainult pealinna armust, vaid ka provintsiteatrite rohkuse poolest. Peaaegu igas maakonnalinnas leidus oma teater, ja seda ka juhtumeil, kus oli tegemist tõeliste väikelinnadega nagu Valga või Võru.

Kultuurkapitali riikliku toetuse tõttu olid need esialgu asjaarmastajalikul tasemel püsinud ja kohalike teatriseltside poolt ülal peetud teatrid aegamisi muutunud poolelukutselisteks teatreiks, kus vähemalt näitejuht ja sageli ka osa näitlejaskonnast olid palgalised jõud. Selle tulemuseks oli muidugi ka üldine tasemetõus. Seda tõendas ka igakevadine provintsiteatrite teatrinädal Tallinnas.

Meil on kasutada Valga Säde teatri kavaleht hooajast 1939/1940. Sellest nähtub, et teater oli rajatud 1932 ja et küsimuses oli 7. hooaeg. Mainitud hooajal oli näitejuhiks Valter Soosõrv, dekoraatoriks Karl Rooleid, dramaturgiks tol ajal Valgas elanud Valev Uibopuu ning teatri majandusjuhiks ja asjaajajaks Leonhard Nielsen. Näitlejaina on mainitud M. Ilves, F. Lipp, Ants Pahla, Ksenia Palmre, Lembit Põder, Marie Päiv, Irene Raiend, Jüri Raiend, Otto Raudheiding, Magda Söödor, Ants Toigre ja Karl Veri.

Huvitavaimaks materjaliks on 1938/39 tegevuse ülevaade. Sellest nähtub, et teater on mainitud hooajal andnud mitte vähem kui 43 etendust (kaasaarvatud vanaaasta kirev kava), kusjuures vaatajaid on olnud 9909. Sellega võib öelda, et aasta jooksul käis iga Valga elanik vähemalt korra teatris. Kokku anti 11 lavastust ning läbilõikes on publiku keskarvuks iga etenduse kohta olnud 900 külastajat.

Menukaimaks tükiks kujunes Hella Vuolijoe „Juuraku Hulda", mida esitati 8 korda. Sellele järgnesid L. Fodori „Vaene kui kirikurott" 6 korraga ja A. Kitzbergi „Kosjasõit" 5 korraga. Neli korda esitati M. Metsanurga „Vagade elu" ja F. Langeri „Kaamel läheb läbi nõelasilma". Kolm korda nägid rambivalgust V. Baumi „Hüpiknukkude meister", E. Tammlaane „Valge lagendik" ja O. Lutsu „Äripäev". Kaks korda esitati R. Blaumani „Rätsepad Sillamatsil", A. Kallase „Bernhard Riives" ja valgalasest autori A. Tamme „ärasõit". Viimane oli debüüttükk ja kujutas raudteelaste elu.

(EPL/VÜ)

Maailma tuntuimad kirjanikud kujutavkunstnikena

Aleksis Ranniti huvipakkuv uurimus rahvusvahelises antoloogias

Ameerika Ühendriikides ilmuv internatsionaalne luule ja proosaantoloogia „New Directions" avaldab oma 1981. a. köites eksiil-eesti poeedi Aleksis Ranniti poolt tehtud valiku nende kirjanike joonistustest, teiste hulgas Proust, Shaw, Twain, kelle tööd leiduvad Norman Holmes Pearsoni kollektsioonis Yale ülikooli juures olevas Beinecke Raamatukogus.

A. Rannit tutvustab Norman Holmes Pearsoni, kes oli oma eluajal paljude luuletajate sõber ja kaitsja. Tema peamine harrastus oli raamatute esitrükkide ja kirjanike joonistuste kogumine, mis pärast tema surma on Beinecke raamatukogus Yale ülikoolis. N.H. Pearsonist enesest on toreda karikatuur-portree teinud Pulizer Prize võitja eestlane Edmund Valtman.

A. Rannit on valinud kogust 12 kirjanike ja poeetide joonistust, mis näitab sidemeid kahe esteetilise kunstiloomingu vahel ja mida autor nimetab topeltandeks. Rannit on valinud Victor Hugo, Mark Twaini, Bernard Shaw, D.H. Lawrence'i, Herman Hesse, Henry Milleri, Jean Cocteau, E.E. Cummingsi, Rosanna Warreni ja Susan Aloni mitmesugustes tehnikais tehtud tööd. Neis töödes ilmneb Hugo'l kalduvus moodsasse arhitektuuri, Twain'il on naljategija iseloomu all näha fundamentalistlikku tõsidust,

Valery pidas end pühapäevamaalijaks, kes arhitektuurilist joonistust pidas kunstidest suurimaks, Proustil on kalduvus psühholoogiliseks mõtiskluseks,

D.H. Lawrence on kunstnikuna juba tuntuim, 1929. a. tegi Londoni politsei haarangu kunstigaleriile, kus üks ta töö oli näitusel, süüdistades seda nilbuses, Hesse geomeetriline maastik on tugeva valguse, vormi ja ruumilisusega, Miller on käesoleva sajandi kirjanduse moraalinormidest „vabastaja", kelle joonistuses on primitiivset impulssi ja sensitiivsust, Cocteau on tuntud oma joonistuste mitmekülgsusega, Cummings on õppinud kunsti ja tema töös ilmneb kunstipärast kavandamist, Warren ja Alon on kaks nooremat poeeti, kellest esimene näeb maailma lüürilisena nii luules kui joonistustes, teine on ekspressionistlik oma tunnete väljendamisel.

N.H. Pearson nimetas oma kogu kirjanike joonistustest „art for the wrong reason", aga lisas, et mõnikord valed ja õiged põhjendused on paariti.

Aleksis Ranniti analüütiline luule ja joonistuste vaatlemine avastab loojais elemente, mis lähendavad loojaisiku sisemisi väljendussundusi ja vahendeid.

Lakewoodi rahvatantsijad esinesid siinsetele seenioridele John Curry House suures saalis. Korraldajaks oli nn. Golden Group, mille esimeheks on A. Gikė. Rahvatantsijaid juhtis vanameister F. Rikka, pillimeheks Harry Tuul, esitati 16 tantsu, esines 8 paari. Aplaus oli südamlik ja tugev, noortele pakuti kooki ja kohvi. Kook kandis pealkirja „Thank you dancers'.. John Curry House on siinse linna suurim korterimaja vanadele, eestlastest elab selles hoones õige mitu perekonda. Tantsijate esinema kutsumise üheks algatajaks olla olnud Ilona Soomere.

Jaanuaris sai Seabrookis teatavaks, et koguduse senine esimees Endel Miido on esitanud lahkumise palve. Miido on olnud koguduse esimeheks 1958. a. saadik — seega kokku 23 aastat. Tema ajal tehti kirikule juurdeehitus, laiendati kalmistut maa-ala juurdeostu näol ja on tehtud palju muud koguduse heaoluks. See töö on olnud küllalt pingerikas kui arvestada piiratud majanduslikke võimalusi. Hiljuti toimunud nõukogu koosolekul valiti koguduse uueks esimeheks senine abiesimees Henno Keerdoja ja abiesimeheks Harald Virunurm.

Huvitav arhiivimaterjal

Pilk Eesti Arhiiv Ühendriikides tegevusele

Nagu üldiselt teada, tegutseb Eesti Arhiiv Ühendriikides juba märtsi kuust 1974. a. Sellest ajast on kogunenud arhiivi palju igasuguseid materjale-fonde. Eestlased on suhtunud arhiivi positiivselt ja suure usaldusega. On arusaadud, et see ettevõte on tarvilik ja et arhiivi tuleb koguda meie kultuurivarasid tulevastele uurijatele ja asjast huvitatud inimestele. Mitmed uurijad on leidnud siit materjale oma uurimuste lõpule viimiseks.

Arhiivis on hoiul väga huvitav ja tarvilik fondikogu — „Valitsusasutuste tegevus 1918—1934. a.; 1934/1935; 1935/1936 ja 1936/1937 a. Kokku seega neli väljaannet E. V. Riigikantselei tööna.

Neis väljaannetes on lühidalt äratoodud meie kõikide ministeeriumide tegevus — osakondade järgi ja vastavalt aastale. On huvitav jälgida meie asutuste poolt tehtud tööd igal võimalikul alal. Neist annetest on näha meie üksikute ministeeriumide ülesanded, olgu see kas välisteenistuse või omal maal s.t. kodumaal läbiviidud tööna.

Iga inimene, kes on endale võtnud ülesande koostada mõnda ülevaadet mineviku radadelt, peaks neid väljaandeid lehitsema ja autentset materjali tundma õppima.

Paralleeltööna on EAÜ-s valminud kaks mahukat kausta fotokoopiatena, kus on äratoodud materjalina leheküljed Kodu-Eestist — ja need on võetud meie välisajakirjandusest: „Meie Tee", Välis-Eesti ja Välis-Eesti Almanakid. Need leheküljed algavad teadetega juba aastast 1930. Kes on huvitatud saama teateid kodumaast, seal pole nüüd enam tarvis läbilehitseda suurt hulka sellealalist kirjandust ja trükiseid, vaid need teated on koondatud kahte kausta, mida on hõlbus kasutada ja käsitada.

Suure üllatuse valmistas hiljuti kapten Johannes Park (Perk), kes elab Californias.

Ta annetas EAÜ-le haruldase ja ainulaadse dokumendi ja nimelt „Päevakäsu 1-se jalaväe polgule nr. 3", missugune allakirjutatud ja väljaantud polkovnik Põdder'i poolt Haapsalus 25. veebruaril 1918. a. Märkusena olgu tähendatud, et sakslased alustades oma pealetungi Saaremaalt jõudsid Haapsalusse 21. veebruaril 1918. a. Samal päeval kirjutati alla väga omapärasele saksakeelsele dokumendile — ühelt poolt 1. polgu ülem polkovnik (kolonel) Ernst Põdder ning rügemendi ülema abi alam-polkovnik Seiman ja 3. pataljoni ülema kapten Joh. Puskar ning teiselt poolt Saksa sõjaväe volinikuna major Steffens. Selle kokkuleppe järgi jäi 1. polk neutraalseks ja polgule jäeti relvad alles. Mõnelt poolt on seda lepet loetud isegi Eesti Vabariigi esimeseks välispoliitiliseks aktiks.

Õigusteadlane Fred Limberg on EAÜ-le annetanud samuti väga huvitava dokumendi ja nimelt „Käskkirja Auto-Tankirügemendile nr. 808",

missugune on allakirjutatud rügemendi ülema poolt Männikul 24. septembril 1940. a. Rügemendi ülemaks sel õnnetul ajal oli kol. Vellerind. Käskkirja äratõmme on varustatud rügemendi pitsatiga. Käskkirja §5 on näha, et nooremseersant Endel Ruberg on rügemendist üleviidud Laskurrügementi arvates 10. septembrist 1940. (E. Ruberg on tuntud skautide tegelane ja kunstnik Kanadas).

Hr. Trifeld on EAÜ-le annetanud väga huvitava dokumendi — nimelt Tartus, 21. veebruaril 1918. a. (8. veebr.) Tartu linnapea J. Kriisa polt allakirjutatud päevakäsu, mis on antud Tartu Eesti Tagavarapataljoni ülemale ja komiteele, roodude ülematele ja komiteedele, teistele Tartus asuvatele sõjaväeosadele ja kõigile Tartu elanikkudele, kus muuseas esimeses lõigus on tähendatud: „Tartu linnavalitsus võtab kõik võimu kohal oma kätte, asub korra ja julgeoleku kaitsele ja käseb Tartu Eesti Tagavara Pataljoni ja rootute komiteede ülematel kõik jõud koondada seks, et igasugusi võimalikke korrarikkumisi, rüüstamisi, põletamisi ja muid wägivalla tegusid ära hoida". Sellele järgneb veel mitmeid korraldusi korra ja julgeoleku kindlustamiseks.

Nagu pealkirjast näha, on see linnavalitsuse korraldus maksmapandud mõni päev varem, kui Saksa okupatsiooniväed jõudsid Tartu.

Pr. Jakobson koos tütre pr. Siismetsaga annetasid oma kadunud abikaasa ja isa poolt kogutud mahuka saksakeelse raamatukogu, mis käsitavad Eestit ja Baltikumi sündmusi. Selles kogus leidub õige vanu väljaandeid reisikirjelduste, ajaloo, geograafia ja muudelt aladelt.

Viimasena võiks mainida Eesti ajaloolase Rudolf Kenkmaa teaduslikku ülevaadet, missugune on tema poolt väljaantud Tallinnas 1937. a. ja käsitab Tallinna Linnaarhiivis leiduvat vanimat ürikut. See on paavsti legaadi, Modena Wilhelmi ürik aastast 1237. Üriku fotokoopia on lisatud teose juurde. Originaal on kirjutatud pärgamendile. Broshüür koosneb seitsmest trükitud lehest ja annab huvitava ülevaate tolleaegsest dokumendist.

Ernst Luebik

ILMUS — 1978. a. kauneim eestikeelne luuletuskogu

Ivar Ivask

„ELUKOGU"

I. Ivask püsib oma luules tugevate sidemetega Lõuna-Eesti vanemate sünnimullas. Tema nägemuslik luule Soomest, selle shamanlikust soome-ugrilisest tundest ja müstikast, aga ka oma ümbruskonnast mujal maailmas on tunderikas ja tähelepanuerk. Elukogusse on valitud paremik ta varem ilmunud kogudest.

320 lk. Hind $10.00 — saatekulu 50 centi

SAADAVAL „VABA EESTLASE" TALITUSES

ILMUS:

FRED LIMBERG

ISAMAA EEST

Eesti Vabariigi sõjajõudude organisatsioon ja juhtkond.

Lugeja leiab sellest raamatust 1028 nime, keda lugedes tekkib küsimus: kuhu nad on jäänud? Kuigi mõni neist on oma maise teekonna lõpetanud läänes, on enamus hävinenud koos Eesti riikliku iseseisvusega. Selles raamatus on tuhat meie sõjameestest leidnud sel viisil tagasihoidlikku meenutust.

Hind $18.00 pluss saatekulu 70 centi

MÜÜGIL VABA EESTLASE TALITUSES

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Teisipäeval, 9. juunil 1981 — Tuesday, June 9, 1981

KIREV MAAILM

WASHINGTON — 14—17-aastastest noortest ameeriklastest on 19% alkohoolikud. Mõned tulevad purjuspäi kooli ja teised joovad vahetundidel või pärast tunde. Mõned on koolist lahkudes nii purjus, et neil on raske koju jõuda. Selliseid noori on Ühendriikides 3,3 miljonit, öeldakse USA alkoholi vääriti kasutamise ja alkoholismi uurivas astuses AAA-s uuemate uurimuste tulemusena. Paljud ameerika noored alustavad alkoholi kasutamist juba 8-aastastena algkoolis. See uurimus tehti juba kolm aastat tagasi, kuid avaldati alles nüüd. Nende ametlike andmete kohaselt 7,6% ülikooliealistest joovad vahetevahel, 18,8% pidevalt, kuid 15% on juba tõeliselt alkohoolikud.

NEW YORK — Politsei avastas Coney Islandi rajoonis, Brooklynis, valedokumentide „vabriku". Vabrikant Naum Vinogradov valmistas võltsitud autojuhtimise rahvusvahelisi lubasid, mis N. Venes välja antakse, müütades neid Venest saabunuile $150—200 tükk. Rahvusvaheliste lubade vahetamine USA autojuhtimise loa vastu toimub raskusteta. Neid lubasid osteti, kuna uustulnukad ise juhiluba ei saa vähese keeleoskuse tõttu. Politsei teab rea isikuid, kes võltsitud dokumentidega loa saanud. Samast piirkonnast arreteeris politsei päise päeva ajal tehtud haarangul rea narkootiliste ainetega hangeldajaid. Rajoonis elavad arvukalt uustulnukad Venest.

LOS ANGELESES — Lennukitesse seatakse tulevikus sisse õnnemängud, et pikkadel lendudel reisijatel aeg läheks lõbusamalt. Esimesena seab vastava teate kohaselt õnnemängud lennukitesse Singapore Airlines. Selle ettevõtte hiigel-reisilennukitesse, mis peavad ühendust Kaliforniaga, tahetakse õnnemängud sisse panna juba tänavu suvel. Kuna lennukompaniid on omavahelises võistluses, pole võimatu, et õnnemängusid rajatakse peatselt ka teiste lennuliinide lennukitesse. Singapori liin tahab esialgu sisse seada vaid õnne automaadid ehk nn. „ühe käega bandiidid", hiljem tuleksid ka vürfli- ja kaardimängud.

NEW YORK — Maailma kõrgeimad honorarid üheainsa esinemise pealt: tenor Luciano Pavarotti — $40.000, pianist Vladimir Horowitz — $40.000, pianist Rudolf Serkin (kes muide on Tõnu Kalami protezheerija) — $25.000, viiuldaja Nathan Milstein — $25.000, pianist Andree Watts (esines Neeme Järvi kontserdil solistina) $12.000, tenor Nicolai Gedda (esinenud eesti üritustel Rootsis) — $10.000. (U.S. News & World Report).

NEW YORK — N. Yorgi linna tervishoiuamet teatab, et hambaarstide arvu poolest on USA-s esikohal N. York. Linnas praktiseerib 5763 hambaarsti, iga 1000 elaniku kohta 0.77. USA keskmiseks on 0.54, N. Yorgi osariigis 0,68. Huvitav on, et enamik neist praktiseerib Manhattanil, kus iga 1000 elaniku kohta on 1.49 hambaarsti. Samal ajal on Bronxis arstide arv 1000 elaniku kohta 0.44. Linna 360 rajoonist on 85, kus hambaarste on vähem Washingtonis määratud minimaalarvust, mis on 0.20 iga 1000 elaniku kohta.

SHANGHAI — Maailma suurimas linnas Shanghais suleti vähemalt 30 hotelli, kus oli käimas bordellitegevus. Omanikud arreteeriti, kusjuures süüdistuses muuhulgas öeldakse, et „hotellides ei hoitud mehi ja naisi üksteisest lahus". Ajaleht „Vabastus" nimetab, et osa hotelle „andis lisamaksu eest tube kasutada illegaalseteks seksuaalseteks ühendusteks". Kuid ajaleht ei kasuta kunagi sõna „prostitutsioon", mida Hiina-taolises ühiskonnas ametlikult ei eksisteeri. Hotellid olevat tegutsenud bordellidena alates 1979.

Liikumislavastuse koreograafia nõuab mõtlemist

Kalev Estienne juht Evelyn Koop vestleb oma võimlemisõpetaja tööst

Käesoleva nädala lõpul, 12. ja 13. juunil toimub Kalev Estienne võimlemislavastus „Rõõm liikumises". Evelyn Koop on tahtnud õhtule anda terviklikuma ja sisuliselt seotuma kava, koondades üksikuid esinemise asteid lavastuseks.

See lavastus on mõneti uuenduslik E. Koopi pikaajalises töös ja küsides, kas ta on kunagi varem samasugust lavastust esitanud, vastab ta, et kui nimetada endisi Kalev Estienne esinemisõhtuid ja Eesti Päevade valguspidusid, siis võib ta tagasihoidlikult öelda, et ta on seda teha püüdnud. Kuid seekordsel esinemisel püüdvat ta esitada võimlemist rohkem pantomiimina — ja seda ei ole ta kunagi varem teinud. Ta ütleb: „Mul on mitmesuguseid lavalisi probleeme, nagu näiteks esimene etteaste, kus kirjeldatakse „võimla tundi". Selleks on vaja rekvisiite. Lavale ei saa neid asetada, kuna võimlejail on vaja igat tolli liikumiseks. Mõtlesime siis illusioonina taha kardinale kinnitada papist tehtud võimla redelid jne. Kuid Kanada ametiühingu reeglid takistavad seda võimalust ja momendil ma ei teagi, kuidas seda probleemi veel lahendada."

E. Koop seletab lavastuse kompositsioonist rääkides, et selles on viis pilti. Ta ütleb, et teises etteastes, kus esitatakse võimlemistundi ja aastase töö tulemusi,

ta on püüdnud edasi anda pantomiimiliselt esinemise ees olevat ärevust tegelike võimlejatega,

kuid siis on ta leidnud, et paljudel noortel on raskusi sellise eneseväljendamisega ja peamiselt on nad liiga häbelikud.

Ühes eelmises vestluses nimetas E. Koop, et ta on andnud võimaluse valikrühma tütarlastele oma loomingut pakkuda ja nüüd ta räägibki, et kolmas etteaste, kus esitatakse tantse läbi aegade on valikrühma tütarlaste looming: „Kuna meie ümber tegutseb mitsesuguseid liikumisgruppe, nagu joga, dzhäss, disko, siis tihti noored küsivat, et „Proua Koop, miks me ei tee midagi tantsu alal?". Kuid mina ei ole tantsuõpetaja, minu eriala on rütmiline võimlemine. Siis tuligi mulle idee lavastada tütarlaste unistused, kes soovib olla disko grupis, kes Egiptuses jne. Ja ma leian, see on tore võimalus neil end väljendada tantsus ja ise oma tantsud kujundada."

Kuid rääkides ta oma koreograafilisest loomingust, seletab ta, et kogu õhtuses lavastuses on tal 11 rutiini, mõned neist lühikesed, kuid ka lühikeste rutiinide kokkuseade võtab palju aega.

Liikumise teema välja mõtlemine ja sellele teemale vastavate harjutuste leidmine nõuab kohutavalt aega, eriti kui tahad teemat esitada liikumise rakendamiseks.

Sest rakenduses ta püüab eriti palju originaalsust leida, kuigi samal ajal tuleb arvestada liikumise põhireegleid ja otstarvet.

Ta seletab edasi: „Kehakooli ja kõndimise-jooksu kooli kokku seadmine on kergem. Siin on põhireeglid ammu kinni „naelutatud" ja fantaasial vähe võimalusi rännata. Kuid samal ajal õpetada võimlejat jooksma kui hirve ei ole siiski mitte kerge. Rakendus, mida on esitatud tipptütarlastega, on teema leidmise peamine punkt, tütarlaste treeningu ja kehaliste võimete õigesti kasutamine. Ja lõpuks harjutuste viimistlemine ja välja töötamine on jälle omaette aste. Tavaliselt viimistlen oma töö esivõimlejatega. Teinekord töötan otseselt terve klassiga. Koreograaifilisel kujundamisel peab hing olema muredest vaba ja peab töötama positiivses miljöös, siis on alati fantaasiat loominguks.

Küsides, kas ta on koreograafiat ka õppinud, vastab ta, et internatsionaalse võimlemisliidu juures. Kompositsioon on üks peamisi punkte sealses töös.

Kuid E. Koop ütleb, et ta mõletab tihti, kui ta võimles Ernst Idla võimlejate ridades ja kui Rootsis valguspeol sai esitatud „Rukkirääk" valgete pikkade seelikutega. Peale seda kerkis üles küsimus: kus lõpeb võimlemine ja algab tants.

„Rukkirääk" oli siiski puhas võimlemine; kuna tema sujuvus oli nii kõrgel tasemel kaotasime kontsepti võimlemisharjutuste märgatavusega.

Ja lõpuks on ikkagi suur osa võimlemise saatemuusikal. E. Koop ütleb, et muusikaliselt on talle suureks abiks Esko Luksepp ja Enn Kuuskne ning samuti ta parem käsi Karen Viinamäe. Ka õige muusika leidmine, et see sobiks liikumisele ja väljendaks liikumise rõõmu, on nõudnud palju tööd ja õnnelikku leidmist.

Sündmuste kalender

Teisipäeval, 9. juunil kell 7.30 õ. Tartu College'is Eesti Kunstide Keskuse kultuurilaureaadid ja stipendiaadid, ESTO-80 diapositiivide programm ja pianist Omar Danieli mini-kontsert.

Neljapäeval, 11. juunil kell 7.30 õ. Saint Michaels katedraalis (Bond & Shuteri nurgal) küüditamiste 40. aastapäeva mälestusjumalateenistus-kontsert.

Reedel, 12. ja laupäeval, 13. juunil St. Lawrence Centre'is Kalev Estienne võimlejate pantomiim „Rõõm liikumises". Algus kell 8 õ.

Neljapäeval., 18., reedel, 19., laupäeval, 20. ja pühapäeval, 21. juunil Eesti Majas Tallinna Festival. Neljapäeva õhtul Miss Tallinna valimine.

Laupäeval, 4. juulil kell 5 p.l. Seedrioru lastesuvekodus „Suvihari 1981".

Wallenberg tehti USA aukodanikuks

WASHINGTON — Kuuldused elavad ikka edasi, et rootsi diplomaat Raoul Wallenberg, kes II maailmasõja ajal päästis 100.000 juudi elu, on alles elus N. Liidu vanglas. Ameerika Ühendriigi spetsiaalne Esindajatekoja komitee valis R. Wallenbergi USA aukodanikuks. Üheks põhjuseks peale humaansuse nimel võitlemist on asjaolu, et sellise aukodaniku tiitli andmine andvat USA-le suuremat kaalu diplomaadi otsimisel.

Peetri koguduse jumalateenistus Jõekäärul

Pühapäeval, 31. mail kell 11 e.l. toimus Jõekääru suvekodu maaalal Toronto Peetri koguduse jumalateenistus. Suvekodu põliste vahtrate all kuulas tihe rahvamurd jumalasõna ja eesti laste laulu.

Koguduse õpetaja O. Puhmi haiguse tõttu teenis õpetaja E. Pähn, kes pidas ajakohase jutluse.

Jumalateenistust kaunistasid Peetri koguduse noortekoor kahe lauluga Marit Viia juhatusel ja koguduse vaimuliku puhkpillide orkestri kvartett dr. R. Toi juhatusel.

Jutluse lõpppalves palus õpetaja õnnistust Kanadale, kodu-Eestile ja ta rahvale.

Koguduse esimees A. Tork tänas õpetajat, jumalateenistuse sisustajaid ja Toronto Eesti Naisseltsi juhatust maa-ala kasutada lubamise eest. Peale jumalateenistust siirduti Jõekääru söögisaali, kus tublid koguduse naisringi liikmed serveerisid kohvilaua. Samas toimus ka rikkalik loterii. Suurem osa loterii võitudest olid naisringi käsitöö.

Pealelõunat algasid lipuväljakul koguduse noorte vahelised spordimängud.

J.Sgi

Leeriõnnistus Hamiltoni koguduses. Istuvad vasakult Maimu Liis Nõmmik, õp. T. Nõmmik, õp. G. Scharf, organist Eva Rammo ja Liisa Pille Hess; seisavad Tarmo Edward Koger, Ingrid Kai Randoja, Ants Kalm ja solist sopran Valve Tali. Foto: N. Nõmmik

Maailma suurimale ametiühingule valiti uus juht

LAS VEGAS — Maailma suurimale ja tugevamale ametiühingule International Brotherhood of Teamsters, valiti uus juhataja viieaastasele ametiajale. Mr. Williamsi vastu oli süüdistusi, et ta on katsunud altkäemaksu anda ühele USA senaatorile, kuid koosolekul seda ei arvestatud ja Williams kuulutati enamusega valituks. Teine kandidaat Mr. Camarata, kes oli organiseerinud mingisuguse dissidentide grupi, sai ainult 3 häält. Uue juhi aastapalgaks on $225.000, mille kõrval USA presidenti $200.000-line aastapalk jääb hoopis madalale.

Kunstiloterii võitja

Eesti Kunstide Keskuse näitusel „5 NAISKUNSTNIKKU" väljaloositud Monika Uessoni graafilise lehe „Minstrel Series nr. 4" võitjaks osutus loos nr. 22, mille omas Klaudia Salurand. Loosi tõmbajaks oli E.V. aupeakonsul I. Heinsoo.

Sõjaline seisukord Sri Lankas

COLOMBO — Sri Lankas (endises Tseilonis) kuulutati pärast arvukaid tapmisi ja süütamisi riigi põhjapoolses osas. välja sõjaseisukord. Üks valitsuse ametnik ütles, et sõjaseisukorra maksma panemine on ettevaatusabinõu praeguste juhtumite piiramiseks. Politsei on süüdistanud tapmises ja rahutustes üht gruppi, kes on tahtnud segadusi tekitada seoses kohaliku valimistega.

UN mandaati Küprosel pikendati

UNITED NATIONS — Liitunud Rahvaste Organisatsiooni Julgeoleku Nõukogu pikendas UN rahukaitse gruppide mandaati Küprosel kuue kuu võrra, kuni 15. detsembrini. Praegu on 2381-mehelises üksuses sõdureid Kanadast, Austraaliast, Austriast, Inglismaalt, Taanist, Soomest, Iirimaalt ja Rootsist. Väeosa formeeriti juba 1964, hoidmaks lahus sõjakaid kreeklasi türklastest.

Velle Veste

Kilde ajaloo tuhast (2)

Riikide ja rahvaste vahel on sõpruse või vaenu küsimuses otsustavaks teguriks peaaegu alati ja igapool rahvuspoliitilised, pragmaatilised olukorrast tingitud endahuvi eesmärgid, kus majanduslikud ja sõjalised tegurid tõukavad kõrvale moraalsed ja ideelised. Muutlikud ja haprad on inimeste isiklikud vahekorrad. Veel muutlikumad on need rahvusvahelise poliitika maailmas.

Kui 1934. a. suvest ajalugu pakub otse paradoksaalse näite ühe diktaatori vihast ja vaenust teise vastu, (kui Mussolini raevutses Hitleri ja sakslaste aadressil, millest oli jutt eelmises vestes) siis neli aastat hiljem oli tuul pöördunud! . . .

1938. a. märtsis kustutas Hitler oma sünnimaa, Austria, iseseisvuse (mille säilitamise eest Mussolini oli nii suuresuuliselt lubanud võidelda).

„Il Duce" väen oli kutsunud Hispaania kodusõja kestel, kus mõlemad diktaatorid olid Franco abistamisega saanud „relvavendadeks".

Austria kiire anastamine tuli Mussolinile mõruda pähklina, mille ootamatus (rohkem kui põrmuvarisenud „aumehe" lubadus, või kahju väikese maa saatuse üle) ajas ta korraks uuesti vihahoogu, nii, et ta ei saanud („Anschlussist" kuuldes) jätta Hitlerit nimetamata „tolleks neetud sakslaseks", nagu oma päevikusse märkis krahv Ciano, Mussolini väimees ja Itaalia välisminister. Kuid sellest hoolimata andis „Duce" veidi hiljem korralduse, saata „Führer'ile" lühike telegramm, milles oli öeldud: „Ma õnnitlen Teid selle viisi üle, kuidas Teie lahendasite Austria probleemi. Ma hoiatasin Schuschnigg'i!" (Viimane on teatavasti Austria peaminister).

Põnevil, Itaalia reaktsiooni ootavalt, ning kergendatud südamega peaaegu tänupisaraid valavalt Hitlerilt saabus selle peale kiire, kuid veelgi lühem vastus:

„Mussolini, ma ei saa seda kunagi unustama!"

☆

Paar nädalat enne Austria likvideerimist oli Hitler Briti saadik Hendersonile meenutanud, mis ta oli öelnud 1935. a. märtsis Anthony Eden'ile, et „rahvus-sotsialismi ja bolshevismi vahel on igasugune liit mõeldamatu". Nüüd toonitas ta, et „saksa rahvaste" (s.t. Saksa ja Austria) ühinemine on puht „perekondlik afäär", mida Saksamaa vajab oma julgeolekuks, nagu palavikulist relvastumistki, seda „Idahädaohu" vastu, sest „lepinguisse barbaarsete olevustega, nagu seda on Nõukogude Liit, võib uskuda samapalju, kui dshungliinimese arusaamist matemaatilistest vormelitest," ütles Hitler. „Iga kokkulepe bolshevikega on väärtusetu. Kommunistlikku Venemaad ei tohiks kunagi lasta Euroopasse!"

Sellest hoolimata, sama Hitler, kes neid sõnu väljendas, rabas vähem kui aasta ja 6½ kuud hiljem, kogu maailma hämmastusega, „Ribbentrop-Molotovi kokkuleppega", mis oli avataktiks järgnevale 6-aastat kestvale tragöödiale . . .

Hitleri enda sõnadel oli ta sunnitud „tegema pakti Saatanaga, et ajada Kurat välja!"

Walther Hevel, Ribbentropi sidemees „Führer'i" kantselei juures, usaldas ühele oma sõbrale, mis ta seal kuulis, et Hitler olnud maruvihane ja „peaaegu meeleheitel Stalini kaugelelulatuva saagiahnuse pärast", kuid et iga hinna eest pakti sõlmimist saavutada, pidanud ta loovutama Balti riigid „verdjooksva südamega".

☆

Vaatamata Hitleri ja Stalini välisele surmavaenule, valitses nende vahel vastastikune imetlus. (seda vähemalt saksapoolse informatsiooni järele) Seda tõendas Hitleri kantselei üks sekretäridest, Christa Schröder, meenutades, kuidas „Führer" juba varem vähehaaval oli hakanud aukartlikult hindama oma vastast Kremlis. Ta püüdis saada teada kõikvõimalikke detaile „Josifist."

Nõukogude diktaator oli Hitleri silmis, eriti pärast pakti sõlmimist, „üks erakordseim kuju maailma ajaloos."

Kord läinud „Juht" isegi niikaugele, et tunnistas palju ühist olevat enda ja Stalini vahel. Alates sellega, et mõlemad olid tõusnud „madalamast kihist" suurteks juhtideks! . . . Kui keegi koosviibinuist meenutas, et Stalin olnud endine pangaröövel, öelnud Hitler ägestudes vastuseks: „Olgu, kuid ta ei pannud seda raha oma tasku. See läks partei ja liikumise heaks. Selline asi pole röövimine!"

Mitmed kuulsid Hitlerit ühel päevad hüüdvat, hämmastusega hääles: „See Stalin on üks elajas! Kuid ometi peab tunnistama — ta on erakordne sell."

Hitler olevat uskunud, et Stalin polnud tõeliselt enam kommunist. Tema bolshevism olevat ainult pan-slavism teise näoga!

Bolshevism olevat Stalinile ainult mask, vahend, „et ladina- ja germaani-rahvaid sissevedada."

Ta indentifitseerivat end tsaaride Venemaa valitsejatega, eriti Peeter „Suurega". Muide toda meest, keda ta kaasaegne, prantsuse mõtleja ja kirjanik Jean Jacques Rousseau nimetas „le plus barbare de tous hommes" (barbaarseim kõikidest meestest", olevat nõukogude diktaator, ka kommunistide andmeil, tõepoolest eriliselt imetlenud).

Lääneriikide juhid olid Saksamaa diktaatori silmis ainult „keskpärased asjaarmastajad", kes küll armastasid asjata lobisemist, kuid kartsid tegelikke aktsioone . . .

SUUR SUVINE VÄLJAMÜÜK

20% HINNAALANDUST IHTALA klaaskaupadelt ja SOOME HÕBEDALT,

20—50% SOOME kuulsatelt RIIDEMATERJALIDELT ja mõningatelt muudelt kaupadelt

SUOMI-AITTA

Esmajärgulised import-artiklid Soomest • 2031 Yonge St., Toronto, Ont. M4S 2A2

Tel. 483-6650

Avatud: esmasp., teisip., kolmap. 10—6, neljap., reedel 10—7.30, laup. 9.30—5.30